

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
«ІНВЕСТУВАННЯ»
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

УДК 530.322.2(477)(075.8)
ББК 65.9(4Укр)-5я73

Укладачі: Стрельбіцький П.А., кандидат економічних наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці,

Андрейцева І.А., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри управління персоналом та економіки праці.

Рецензенти: Будняк Л. М., кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу ПДАТУ;

Латер Ю. С., кандидат економічних наук, професор кафедри економічної теорії.

Відповідальний за випуск: Андрейцева І.А., кандидат економічних наук, старший викладач

Рекомендовано до друку вченою радою
Кам'янець-Подільського державного університету
(Протокол № 4 від 26.04.2007 р.)

I-58

Інвестування: навчально-методичний посібник з інвестування для заочної форми навчання для студентів напряму 0501 «Економіка і підприємництво» / Андрейцева І.А. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2007. – 60с.
ISBN 978-966-2053-55-5

Навчально-методичний посібник містить програму курсу, методичні вказівки до вивчення кожної теми, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, контрольні запитання для перевірки знань, питання для поточного та підсумкового контролю, теми рефератів і контрольних робіт, методичні вказівки до виконання контрольних робіт, список рекомендованої літератури.

ББК 65.9(4Укр)-5я73

ISBN 978-966-2053-55-5

ПЕРЕДМОВА

Глибокі політичні, економічні і соціальні зрушення, що здійснюються в Україні, спрямовані на становлення нової економічної системи, заснованої на ринкових відносинах. Як свідчить досвід країн з ринковою економікою, наша країна повинна подбати про розвиток інвестиційної діяльності при різних формах власності, створити умови щодо наявності стабільних інвестиційних джерел.

В Україні на сучасному етапі розвитку економіки необхідною умовою ефективності інвестиційної діяльності є відродження фінансово-кредитних та інвестиційних ринків. Економічного піднесення та активності інвестиційної діяльності можна досягти тільки шляхом створення ринку капіталів. Це завдання містить як довгостроковий, так і короткостроковий аспекти, пов'язані з вирішенням проблем розвитку ринку акціонерних капіталів і державних цінних паперів.

Терміну "інвестиції" не було в колишній радянській економіці. Було поняття "капітальні вкладення", тобто вкладання капіталу в основний і оборотний капітал. З розвитком ринкової економіки з'являються нові явища, зокрема, акціонерні товариства, цінні папери, інноваційні інвестиції, інвестиції в інтелектуальні цінності тощо. Можна сказати, що інвестиційні процеси знаходяться на початковому етапі становлення.

Робоча програма передбачає вивчення в ході лекційних, практичних та семінарських занять методологічних засад інвестування, механізму функціонування інвестиційного ринку, різні форми інвестування, складання проектів, бізнес-планів, а також інвестиційних кошторисів. Для закріплення знань і навичок самостійної роботи в програму включені питання для самоконтролю. По закінченню вивчення курсу студенти складають залік.

Мета навчальної дисципліни "Інвестування":

- вивчення суті та механізму інвестування;
- формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для оволодіння практикою використання фінансових інструментів для залучення інвестицій;
- вироблення вміння оцінювати та аналізувати інвестиційну політику, що проводиться в країні, інвестиційні портфелі та інвестиційні проекти.

Головні завдання дисципліни полягають в тому, щоб розкрити:

- теоретико - методологічні основи інвестування;
- функції інвестора і учасника на інвестиційному ринку, роль фінансових посередників в інвестуванні;
- доцільність для інвестора вкладання капіталу в фінансові і реальні активи;
- сутність іноземних інвестицій та їх необхідність для країни-реципієнта капіталу;
- механізм функціонування інвестиційного ринку та ризики, пов'язані з інвестуванням;
- етапи формування інвестиційної стратегії компанії;
- питання інвестування в класичній політекономії та сучасній західній економічній думці;
- поняття інвестиційного проекту та його життєвий цикл;

- сутність моніторингу інвестиційного процесу.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення сукупності економічних відносин, що виникають у сфері інвестиційної діяльності.

Логіка курсу. Цей курс знаходиться в тісному взаємозв'язку з такими навчальними дисциплінами, як: “Проектний аналіз”, “Фінансовий менеджмент”, “Статистика фінансів”, “Державні фінанси”, “Фінанси підприємств”, “Страховання”, “Гроші та кредит”, “Мікроекономіка”, “Макроекономіка”, “Державне регулювання економіки”, “Податкова система України” тощо.

Вимоги до знань та умінь студентів. Після вивчення курсу “Інвестування” студенти повинні знати:

- сутність інвестицій, інвестиційної діяльності, цінності, що відносять до інвестицій, а також напрями вкладання капіталу в сучасних умовах;
- класифікацію інвестицій на макро- та мікрорівнях;
- фактори, що визначають інвестиційний клімат будь-якої країни і України зокрема;
- стадії інвестиційного процесу, структуру інвестиційного циклу і склад інвестиційного комплексу;
- функції інвесторів і учасників в інвестиційній діяльності;
- вплив держави на інвестування, форми її побічного впливу на економічні процеси через свої інститути – Фонд державного майна і Національний банк України;
- призначення фінансових посередників на інвестиційному ринку;
- інвестиційні операції універсальних та інвестиційних банків, інститутів спільного інвестування, довірчих товариств, кредитних спілок тощо;
- сутність та класифікацію ринків цінних паперів, сучасні тенденції на цих ринках;
- інвестиційні якості цінних паперів та стратегії інвесторів на ринку цінних паперів;
- призначення фондової біржі, принципи її функціонування в різних країнах світу та специфіку біржової торгівлі в Україні;
- структуру реальних інвестицій і капітальних вкладень зокрема;
- принципи інноваційної політики держави, форми здійснення інновацій на підприємстві;
- види та форми прямих іноземних інвестицій, їх вплив на країну-реципієнта;
- сутність та класифікацію інвестиційних ризиків та заходи щодо їх запобігання або зменшення;
- структуру бізнес-плану та інвестиційного проекту;
- порядок здійснення моніторингу за реалізацією інвестиційного процесу;
- принципи функціонування інвестиційного ринку, його структуру та кон'юнктуру.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати реалізацію інвестиційного процесу в Україні, а також стан інвестиційного клімату;

- розкривати вплив державних інститутів на інвестування;
- пояснювати відмінності у функціях фінансових посередників;
- давати детальну характеристику фінансових інструментів;
- обґрунтовувати доцільність інвестування у певні об'єкти інвестування в сучасних умовах;
 - розкривати особливості ціноутворення на інвестиційному ринку;
 - користуватися законодавчими та нормативними актами, що регулюють інвестиційну діяльність;
 - обґрунтовувати доцільність інвестування, аналізувати вплив фінансових ризиків на нього;
 - розраховувати ефективність інвестицій від реалізації проекту;
 - складати бізнес-план.

Види, форми і засоби рубіжного та підсумкового контролю. Контрольні заходи - органічні складові процесу навчання у вищому навчальному закладі.

Контрольні заходи за певними періодами навчання - це поточний та підсумковий контроль, а за формами оцінки - це обліковий або оцінюючий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних і семінарських занять та оцінювання виконання завдань до практичних, семінарських занять та індивідуальної, самостійної роботи студента (реферати, курсові роботи, розв'язування задач або індивідуальні заняття, контрольні роботи).

Зміст

Вступ.....	3
1. Загальна характеристика навчальної дисципліни.....	6
2. Програма дисципліни „Інвестування”.....	7
2.1 Зміст дисципліни розкривається в темах.....	7
3. Робоча навчальна програма дисципліни.....	10
3.1 Тематичний план з курсу „Інвестування”.....	10
3.2 Зміст дисципліни за темами та методичні рекомендації до їх вивчення.....	11
4. Зміст самостійної роботи за дисципліною та порядок проведення контролю знань.....	41
4.1 Теми рефератів.....	42
4.2 Перелік питань для аудиторної контрольної роботи.....	45
4.3. Перелік питань для домашньої контрольної роботи.....	46
4.4 Тести.....	47
5. Контрольні питання з курсу.....	54
6. Література.....	56

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Напрямок	<u>0501 «Економіка і підприємництво»</u>
Спеціальність	<u>6.050100 «Економічна теорія», 6.050100 «Економіка підприємства»</u>
Освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки фахівця	<u>бакалавр</u>
Характеристика навчальної дисципліни	
Семестр	<u>восьмий</u>
Вид контролю	<u>залік</u>

№ з/п	Структура навчальної дисципліни	Кількість
1.	Всього годин	81
	- аудиторні	14
	- позааудиторні	67
2.	Види теоретичної і практичної підготовки:	
	- лекції;	6
	- практичні заняття;	8
	- самостійна робота	67

Тема 1. *Методологічні основи інвестування*

Сутність інвестицій. Структура цінностей, що відносяться до інвестицій.

Форми інвестицій. Валові та чисті інвестиції. Класифікація інвестицій, їх взаємозв'язок.

Сутність інвестиційної діяльності. Інвестиційний процес у державі з ринковою економікою.

Інвестиційний клімат. Чинники, що роблять сприятливим інвестиційний клімат: інвестиційна активність населення; правове поле та політична воля адміністрації; рівень розвитку продуктивних сил та інфраструктури ринку інвестицій; стан фінансово-кредитної системи.

Шляхи активізації інвестування. Напрями створення сприятливих умов інвестування.

Тема 2. *Суб'єкти інвестиційної діяльності*

Інвестори та учасники інвестиційної діяльності.

Держава як суб'єкт інвестиційної діяльності.

Шляхи впливу держави на інвестиційну діяльність. Форми прямого та побічного впливу держави на інвестиційний процес. Вплив на інвестиційну діяльність державних інститутів.

Фінансово – кредитна система України в інвестиційній діяльності. Фінансове посередництво. Банківське та небанківське фінансове посередництво. Участь в інвестуванні інвестиційних банків, інвестиційних фондів і компаній, довірчих товариств, страхових компаній і пенсійних фондів.

Функціональні учасники інвестиційної діяльності.

Суб'єкти господарської діяльності як суб'єкти інвестиційної діяльності. Типи господарських утворень що займаються інвестиційною діяльністю.

Тема 3. *Фінансові інвестиції*

Ринок цінних паперів та його учасники. Основні учасники фондового ринку: інвестори, емітенти, брокери, дилери, андеррайтери, інститути – регулятори, Комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Інфраструктурні учасники ринку цінних паперів: депозитарії, зберігачі, реєстратори, клірингово–розрахункові установи, продавці ринкової інформації про цінні папери.

Оцінка цінних паперів. Рейтингова оцінка акцій і облігацій. Незалежні рейтингові агентства.

Фондова біржа. Біржові індекси. Індекси, що розраховуються на фондовому ринку України.

Стратегії інвесторів на фондовому ринку.

Фондовий ринок України та напрями його розвитку.

Тема 4. ***Реальні інвестиції***

Сутність реальних інвестицій. Їх структура. Показники для характеристики реальних інвестицій.

Капітальні вкладення. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Абсолютна та порівняльна економічна ефективність реальних інвестицій.

Інвестиції в основний та оборотний капітал.

Інноваційна форма інвестицій як складова частина реальних інвестицій.

Сутність інновацій та інноваційної діяльності. Форми здійснення інноваційних інвестицій. Напрями процесу управління інноваціями. Інноваційні стратегії підприємства.

Державна підтримка інновацій. Оподаткування в галузі інноваційної діяльності.

Сутність венчурного підприємництва. Типи венчурних фірм. Джерела венчурного капіталу. Венчурний бізнес в Україні.

Інтелектуальні інвестиції. Інтелектуальна власність. Об'єкти інтелектуальних інвестицій. Форми здійснення інтелектуальних інвестицій.

Тема 5. ***Іноземні інвестиції***

Сутність іноземних інвестицій та їх необхідність для країни – реципієнта капіталу. Структура іноземних інвестицій.

Форми і види прямих іноземних інвестицій. Критерії привабливості країни для іноземного інвестора.

Державне правове регулювання іноземного інвестування в Україні. Його становлення і розвиток.

Іноземне інвестування в Україні. Сучасний стан та проблеми іноземних інвестицій в Україні.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) та їх роль щодо залучення іноземних інвестицій. Нормативна база створення та діяльності ВЕЗ. Сучасний стан ВЕЗ в Україні.

Інститути міжнародної інвестиційної діяльності та їх вплив на економіку України. Група Світового банку (МВФ і МБРР). Системні та інвестиційні проекти МБРР в Україні.

Європейські інвестиційні інститути. Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) та його вплив на розвиток малого бізнесу в Україні.

Тема 6. ***Об'єкти та напрями інвестування***

Мотивація інвестиційної діяльності. Поняття про інвестиційний проект. Класифікація інвестиційних проектів. Життєвий цикл проекту.

Портфельне інвестування. Теорія інвестиційного портфеля Г. Марковица.

Класифікація інвестиційних портфелів за метою інвестування, типом, видом, рівнем ризику, спеціалізацією, управлінням. Стратегії управління портфелем інвестицій. Активне управління інвестиційним портфелем.

Тема 7.

Інвестиційний ринок та інвестиційні ризики

Інвестиційний ринок, його місце в ринковій структурі економіки. Взаємозв'язок ринків реальних і фінансових інвестицій. Механізм ціноутворення на інвестиційному ринку.

Сутність, склад та показники розвитку інвестиційного комплексу країни. Характеристика галузей, що входять до складу інвестиційного комплексу.

Стан інвестиційного комплексу та економічний розвиток країни.

Суть інвестиційного ризику. Концепція і вимірювання ризиків. Ризики на інвестиційних ринках. Класифікація інвестиційних ризиків. Проектні, фінансові, будівельні, експлуатаційні ризики.

Заходи для запобігання ризикам або зменшення їх дії.

Тема 8.

Передінвестиційні дослідження, їх інформаційне забезпечення та інвестиційна стратегія компанії

Поняття інвестиційної стратегії та її роль в ефективному управлінні компанією.

Інформаційне забезпечення та організація передінвестиційних досліджень. Види інформації та її використання в інвестиційному аналізі. Суб'єкти – постачальники інформації.

Технічний інжиніринг та інвестиційно–консалтингові послуги. Досвід консультативного забезпечення інвестиційного процесу в розвинутих країнах.

Проблеми інформаційно – консультативного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні.

Взаємозв'язок стратегічного, тактичного і оперативного управління інвестиційною діяльністю. Інформаційне забезпечення різних етапів управління. Використання матриці Бостонської консалтингової групи для цілей інвестування. Принципи і послідовність розробки інвестиційної стратегії. Критерії оцінки інвестиційної стратегії компанії.

Тема 9.

Фінансове забезпечення інвестування

Фінансові ресурси інвестування. Фінансові інструменти і фінансовий інжиніринг.

Способи залучення капіталу. Прогнозування структури джерел інвестування. Власні, позичкові та залучені кошти. Позитивні та негативні сторони використання різних джерел інвестиційних ресурсів.

Фінансовий, операційний та загальний леверидж і структуризація капіталу.

Тема 10.

Обґрунтування доцільності інвестування

Прогнозування грошових потоків, часова теорія грошей.

Фінансово – математичні засади інвестиційного проектування. Методи оцінки ефективності інвестицій. Чистий приведений дохід. Індекс прибутковості. Період окупності проекту. Внутрішня норма дохідності.

Тема 11.

Проблеми інвестування в економічних теоріях. Управління інвестиційним процесом

Кейнсіанство, монетаризм та інші макроекономічні теорії про інвестування. Спекулятивний капітал – закономірний етап розвитку фінансової системи. Основні положення створеної Дж. Соросом теорії рефлексивності та інвестиційна діяльність.

Макроекономічне регулювання інвестиційного процесу. Методи індикативного планування інвестицій.

Мікроекономічні аспекти інвестування. Планування інвестиційної діяльності підприємств та інших суб'єктів господарювання. Стратегія бізнес – плану, його розділи і показники.

Тема 12.

Регулювання взаємодії учасників інвестування

Способи реалізації інвестиційних проектів. Договори (контракти), що регулюють інвестиційний процес.

Міжнародні угоди щодо інвестування та захисту інвестицій.

Поняття про тендери. Тендерна документація, принципи її опрацювання.

Тема 13.

Проектування та капіталізація інвестицій

Технічне проектування, його способи і організація. Будівельне та технологічне проектування. Стадії проектування.

Ціноутворення в інвестиційній сфері. Кошторисна документація. Необхідність та принципи складання інвестиційних кошторисів.

Матеріально – технічне забезпечення інвестиційного проекту. Комплектування будівель обладнанням. Способи комплектування і розрахункові операції.

Виконання будівельно – монтажних робіт, умови прийняття їх інвестором та розрахунки за виконані роботи.

Тема 14.

Моніторинг інвестиційного процесу

Мета, види і напрями моніторингу. Участь інвестора у пусконаладжувальних роботах.

Прийняття інвестором виконаних робіт та готових об'єктів.

Моніторинг реалізації інвестиційних проектів.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
З КУРСУ “ІНВЕСТИВАННЯ”

Орієнтовний тематичний план

№ п/ п	Найменування тем	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Практ.	Самостійні
1.	Методологічні основи інвестування	6	2	-	4
2.	Суб'єкти інвестиційної діяльності	6	-	-	6
3.	Фінансові інвестиції	6	-	2	4
4.	Реальні інвестиції	5	-	-	5
5.	Іноземні інвестиції	6	-	-	6
6.	Об'єкти та напрями інвестування	4	-	-	4
7.	Інвестиційний ринок та інвестиційні ризики	8	-	2	6
8.	Передінвестиційні дослідження, їх інформаційне забезпечення та інвестиційна стратегія компанії	4	-	-	4
9.	Фінансове забезпечення інвестування	6	-	-	6
10.	Обґрунтування доцільності інвестицій	8	2	2	4
11.	Проблеми інвестування в економічних теоріях. Управління інвестиційним процесом	4	-	-	4
12.	Регулювання взаємодії учасників інвестування	4	-	-	4
13.	Проектування та капіталізація інвестицій	9	2	2	5
14.	Моніторинг інвестиційного процесу	5	-	-	5
	Усього з курсу	81	6	8	67

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	Література
1	ТЕМА 1: «Методологічні основи інвестування»	2	7; 40; 43; 51; 54; 55; 61; 64; 68; 69; 70; 79; 82
2	ТЕМА 2: «Суб'єкти інвестиційної діяльності»	-	7; 40; 43; 51; 54; 55; 61; 64; 68; 69; 70; 79; 82
3	ТЕМА 3: «Фінансові інвестиції»	2	3; 4; 8; 21; 30; 32; 44; 46; 51; 54; 55; 60; 65; 69; 70; 79; 83
4	ТЕМА 4: «Реальні інвестиції»	-	5; 12; 23; 24; 35; 43; 44; 48; 49; 55; 56; 58; 62; 64; 67; 69; 70; 71; 73; 75; 79; 81; 82
5	ТЕМА 5: «Іноземні інвестиції»	-	17; 18; 19; 39; 66; 69; 70; 72; 79
6	ТЕМА 6: «Об'єкти та напрями інвестування»	-	6; 20; 22; 29; 41; 51; 53; 55; 57; 68; 69; 70
7	ТЕМА 7: «Інвестиційний ринок та інвестиційні ризики»	2	40; 50; 55; 56; 63; 64; 69; 70; 74; 76
8	ТЕМА 8: «Передінвестиційні дослідження, їх інформаційне забезпечення та інвестиційна стратегія компанії»	-	39; 40; 43; 50; 51; 55; 56; 69; 70; 75; 80; 82
9	ТЕМА: «Фінансове забезпечення інвестування»	-	40; 43; 45; 54; 56; 60; 69; 70; 74
10	ТЕМА: «Обґрунтування доцільності інвестицій»	4	13; 14; 15; 25; 36; 39; 40; 42; 45; 51; 54; 55; 56; 59; 63; 66; 69; 70; 74; 76; 79
11	ТЕМА: «Проблеми інвестування в економічних теоріях. Управління інвестиційним процесом»	-	36; 39; 40; 50; 63; 64; 69; 70; 74; 76; 77; 81
12	ТЕМА: «Регулювання взаємодії учасників інвестування»	-	1, 4, 8, 11, 13, 26, 27, 28, 29, 30, 31; 2
13	ТЕМА: «Проектування та капіталізація інвестицій»	4	51; 52; 54; 69; 70; 79
14	ТЕМА: «Моніторинг інвестиційного процесу»	-	51; 52; 54; 56; 60; 66; 69; 70

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИВЧЕННЯ

Тема 1. Методологічні основи інвестування

Лекція

1. *Інвестиції та об'єкти інвестування. Напрями вкладень в сучасних умовах.*
2. *Класифікація інвестицій.*
3. *Інвестиційна діяльність та інвестиційний процес.*
4. *Інвестиційний клімат та чинники його формування.*

Сутність інвестицій. Структура цінностей, що відносяться до інвестицій.

Форми інвестицій. Валові та чисті інвестиції. Класифікація інвестицій, їх взаємозв'язок.

Сутність інвестиційної діяльності. Інвестиційний процес у державі з ринковою економікою.

Інвестиційний клімат. Чинники, що роблять сприятливим інвестиційний клімат: інвестиційна активність населення; правове поле та політична воля адміністрації; рівень розвитку продуктивних сил та інфраструктури ринку інвестицій; стан фінансово-кредитної системи.

Шляхи активізації інвестування. Напрями створення сприятливих умов інвестування.

Мета теми: формування у студентів уявлення про значення інвестицій для економіки країни, формування понятійного апарату з предмету.

Студент повинен знати: класифікацію інвестицій; фактори, що визначають вкладання інвестицій в економіку; стадії інвестиційного процесу в державі з ринковою економікою; фактори інвестиційного клімату.

Студент повинен вміти: розкривати сутність інвестицій, інвестиційної діяльності; давати аналіз інвестиційного клімату та інвестиційного процесу.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Цінностями інвестування можуть бути:

- ✓ кошти, цільові банківські вклади, акції та інші цінні папери;
- ✓ рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- ✓ майнові права, що впливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- ✓ сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але незапатентованих (“ноу-хау”);

- ✓ права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- ✓ інші цінності.

Інвестиції у відтворення основних фондів і на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі **капітальних вкладень**.

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

До суб'єктів інвестиційної віднесені інвестори і учасники.

Інвестори – суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладання власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора.

На макрорівні інвестиції поділяють на валові і чисті.

Класифікація інвестицій здійснюється за: 1) об'єктами вкладання коштів; 2) характером участі в інвестуванні; 3) регіональною ознакою; 4) періодом інвестування; 5) формами власності; 6) формами участі інвестора; 7) сутністю ризику; 8) формами відтворення.

Інвестиційний цикл – комплекс заходів від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного проекту, зокрема, наприклад, науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи, прийняття інвестиційних рішень, планування і проектування, підготовка до будівництва, будівництво, вихід на проектні показники і режим окупності вкладень.

Інвестиційний процес визначається як ряд інвестиційних циклів, що повторюються.

Інвестиційний клімат – це сукупність політичних, правових, економічних, соціальних умов, що забезпечують і сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних і закордонних інвесторів.

Сприятливий інвестиційний клімат повинний захищати інвестора від інвестиційних ризиків.

Питання для самоконтролю знань:

1. Інвестиції та об'єкти інвестування. Напрями вкладень в сучасних умовах.
2. Класифікація інвестицій.
3. Інвестиційна діяльність та інвестиційний процес.
4. Опрацювання Закону України “Про інвестиційну діяльність”.
5. Інвестиційний клімат в Україні.
6. Фактори, що впливають на розмір інвестицій в економіку України.

Література: / 7; 40; 43; 51; 54; 55; 61; 64; 68; 69; 70; 79; 82 /

Тема 2. Суб'єкти інвестиційної діяльності

Держава як суб'єкт інвестиційної діяльності. Шляхи впливу держави на інвестиційну діяльність. Форми прямого та опосередкованого впливу держави на інвестиційний процес. Вплив на інвестиційну діяльність державних інститутів.

Фінансово – кредитна система України в інвестиційній діяльності. Фінансове посередництво. Банківське та небанківське фінансове посередництво. Участь в інвестуванні інвестиційних банків, інвестиційних фондів і компаній, довірчих товариств, страхових компаній і пенсійних фондів.

Суб'єкти господарської діяльності як суб'єкти інвестиційної діяльності. Типи господарських утворень, які займаються інвестиційною діяльністю.

Мета теми: ознайомлення студентів з функціями учасників та інвесторів в інвестиційній діяльності, в тому числі державних інститутів, фінансових посередників, функціональних учасників інвестування.

Студент повинен знати: необхідність державної участі в інвестуванні; інструменти НБУ, засобами яких він впливає на інвестиційні процеси; функції Фонду державного майна України; призначення фінансових посередників, в тому числі банків, інститутів спільного інвестування, довірчих товариств тощо; необхідність залучення до інвестування ріелтерів, консалтингових й інжинірингових фірм, фірм-девелоперів.

Студент повинен вміти: дати характеристику державної інвестиційної стратегії України, аналізувати приватизаційні процеси в Україні, характеризувати роль фінансових посередників та функціональних учасників інвестування.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Прямий вплив держави на інвестування здійснюється в адміністративній і цільовій формі.

Адміністративна форма – це пряме дотаційне фінансування, що здійснюється згідно спеціальних законів.

Цільова форма – елемент системи контрактних відносин, при яких укладаються угоди між підрядником і замовником.

До форм опосередкованого впливу держави на інвестиційну діяльність відносять: державне кредитування, державні позики, роздержавлення і приватизацію, податкове регулювання, амортизаційну політику, державний лізинг, ліцензування і квотування, антимонопольні заходи, стандартизацію та ін. Засоби непрямого впливу держава реалізує через свої інституції як учасник інвестиційного процесу.

Національний банк України відіграє свою роль в інвестиційних процесах.

В залежності від цілей, на які орієнтована кредитно-інвестиційна політика, а також від порядку використання інструментів регулювання, прийнято розрізняти рестриктивну та експансивну кредитно-інвестиційну політику.

1. Рестриктивна кредитно-інвестиційна політика (“політика дорогих грошей”) проводиться з метою стримання інвестиційної активності шляхом обмеження пропозиції грошей і націлена на стримання інфляції.

2. Експансивна кредитно-інвестиційна політика (“політика дешевих грошей”) проводиться з метою розширення інвестиційної активності шляхом збільшення пропозиції грошей і націлена на стимулювання зросту виробництва і зайнятості

Фонд державного майна України (ФДМУ) був створений у 1991 році для здійснення державної політики у сфері приватизації держмайна. ФДМУ відноситься до центральних органів виконавчої влади і підзвітний Верховній Раді. Має регіональні відділення у всіх областях України, в Республіці Крим, в містах Києві і Севастополі.

Задачами ФДМУ є: сприяння структурній перебудові економіки; створення конкурентного середовища; пошук ефективного власника; впровадження процедур індивідуального підходу у продажу стратегічно важливих підприємств; забезпечення механізму поповнення державного і місцевих бюджетів.

Фінансові посередники – спеціалізовані професійні оператори ринку, інвестиційно-кредитні установи, що перерозподіляють ресурси між постачальниками і споживачами фінансового капіталу, між інвесторами/кредиторами та реципієнтами коштів.

Види фінансових посередників:

1. Банківські установи: комерційні банки; інвестиційні банки.
2. Небанківські установи: інвестиційні фонди та інвестиційні компанії; довірчі товариства; страхові компанії та пенсійні фонди; брокерські та дилерські контори; пайові фонди.

Комерційні банки можуть приймати участь в інвестуванні трьома шляхами:

1. Обслуговування руху коштів, які належать інвесторам-клієнтам і призначені для інвестування;
2. Мобілізація накопичень для заощаджень і спрямування їх на інвестування через ринок цінних паперів;
3. Вкладання в інвестиційні проекти власних і залучених ресурсів.

Інвестиційні банки є фінансовими інститутами, що спеціалізуються на операціях з цінними паперами, реалізації інвестиційних проектів, довгостроковому кредитуванні клієнтів.

Інвестиційні фонди та **інвестиційні компанії** є інститутами спільного інвестування (ІСІ) і розглядаються як доповнення або альтернатива індивідуальному інвестуванню.

Довірчі товариства (трасти, від англ. “trust” - довіра) за чинним законодавством є товариствами з додатковою п’ятикратною відповідальністю, що здійснюють представницьку діяльність із довіреним майном щодо реалізації прав власності довірительів.

На розвинутих ринках **страхові компанії** і **пенсійні фонди** входять до числа провідних інституцій посередників. Акумуляуючи значні кошти у формі страхових резервів і пенсійних внесків, названі структури розміщують їх на фінансових ринках.

Кредитні спілки – це небанківські фінансово-кредитні заклади, суспільні організації, що залучають грошові заощадження своїх членів для взаємного кредитування.

Розвиток різноманітних організаційних форм взаємодії партнерів по інвестиційному процесу спонукає інвесторів на договірних засадах залучати до спільної інвестиційної діяльності різноманітні фірми, функціями яких є надання спеціальних послуг і виконання різного роду робіт.

Питання для самоконтролю знань:

1. Визначення суб'єктів інвестиційної діяльності в Законі України “Про інвестиційну діяльність”
2. Прямий та опосередкований вплив держави на інвестиційну діяльність.
3. Вплив на інвестиційну діяльність Національного банку України та Фонду Державного майна України.
4. Банківське посередництво в інвестиційній діяльності.
5. Функції інвестиційних банків, інвестиційних фондів і компаній, довірчих товариств, страхових компаній і пенсійних фондів.
6. Типи господарських утворень та їх інвестиційна діяльність.

Література: /3; 4; 8; 21; 30; 32; 44; 46; 51; 54; 55; 60; 65; 69; 70; 79; 83 /

Тема 3. Фінансові інвестиції

Ринок цінних паперів та його учасники. Основні учасники фондового ринку: інвестори, емітенти, брокери, дилери, андеррайтери, інститути – регулятори, Комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Інфраструктурні учасники ринку цінних паперів: депозитарії, зберігачі, реєстратори, клірингово–розрахункові установи, продавці ринкової інформації про цінні папери.

Оцінка цінних паперів. Рейтингова оцінка акцій і облігацій. Незалежні рейтингові агентства.

Фондова біржа. Біржові індекси. Індекси, що розраховуються на фондовому ринку України.

Стратегії інвесторів на фондовому ринку.

Фондовий ринок України та напрями його розвитку.

Мета теми: формування у студентів уявлення про фінансові інвестиції; ринок цінних паперів, його інструменти та інвестиційні цілі цінних паперів; стратегії інвесторів на ринку цінних паперів; формування портфелю інвестицій; механізм функціонування фондової біржі та її специфіка в Україні.

Студент повинен знати: функції учасників ринку цінних паперів; класифікацію цінних паперів; джерела доходів за цінними паперами; сутність портфельного інвестування; принципи діяльності фондових бірж у різних країнах світу і в Україні зокрема; біржові індекси; стан ринку цінних паперів в Україні..

Студент повинен вміти: розкривати сутність фінансових інвестицій; розраховувати дохідність цінних паперів, а також значення біржових індексів.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Фінансова інвестиція – це господарська операція, яка передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.

Ринок цінних паперів являє собою досить розгалужену сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу цінних паперів, включаючи державне та інституційно-правове їх регулювання. Він призначений для акумулювання капіталу з наступним його перерозподілом у вигляді інвестицій у виробничу і соціальну сферу народного господарства шляхом випуску, придбання і вільного розпорядження цінними паперами їхніми власниками.

За регіональною ознакою ринки цінних паперів можуть бути національні та міжнародні.

Первинний ринок цінних паперів – це ринок, що обслуговує випуск (емісію) і первинне розміщення цінних паперів.

Вторинний ринок є ринком, де відбувається купівля-продаж раніше випущених цінних паперів

До вторинного ринку належать біржовий та позабіржовий ринки цінних паперів.

Основними суб'єктами фінансових відносин на ринку цінних паперів є інвестори, емітенти й особи, що займаються професійною посередницькою діяльністю на фондовому ринку.

Інвесторами на ринку цінних паперів вважають фізичних і юридичних осіб, які вкладають кошти, майно, майнові та немайнові права, у тому числі інтелектуальну власність, у цінні папери.

Емітентами цінних паперів є юридичні особи, які від свого імені випускають цінні папери і зобов'язуються виконувати обов'язки, що впливають з умов їхнього випуску.

Посередники повинні мати ліцензію на здійснення посередницької діяльності. В більшості випадків вони надають брокерські, дилерські та андеррайтерські послуги.

Інфраструктурними учасниками фондового ринку виступають юридичні особи, що виконують такі основні види професійної діяльності з інструментами фондового ринку: організація торгівлі на ринку цінних паперів, депозитарна діяльність, розрахунково-клірингова діяльність, діяльність з управління цінними паперами, діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, консультаційна та аудиторська діяльність тощо.

Реєстратор – юридична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, що займається одним видом діяльності – веденням реєстрів власників іменних цінних паперів на основі ліцензії ДКЦПФР.

Зберігач – комерційний банк або торговець цінними паперами, що має ліцензію зберігача ДКЦПФР і здійснює зберігання та обслуговування рахунків у цінних паперах.

Депозитарій - це інститут, що дає можливість здійснювати розрахунки в цінних паперах через комп'ютеризовану систему депозитарного обліку та спрощує їх обіг на вторинному ринку за рахунок використання електронного документообігу, що значно збільшує ефективність та інвестиційну привабливість ринку цінних паперів України.

Клірингово-розрахункові установи – це інфраструктурні інститути, які спеціалізуються на виконанні таких функцій, як здійснення розрахунків, включаючи проведення взаємозаліку, за угодами купівлі-продажу цінних паперів; проведення перевірки наявності на рахунках учасників грошових коштів та цінних паперів; видача виписок з грошових рахунків клієнтів установи; повідомлення інформації інститутам, які ведуть книги реєстрації іменних цінних паперів і ряд інших.

До випуску та обігу в Україні: акції; облігації внутрішньої державної і місцевих позик; облігації підприємств; казначейські зобов'язання держави; ощадні сертифікати; векселі; приватизаційні папери; інвестиційні сертифікати.

Основні цілі цінних паперів – дохідність, зростання, ліквідність, безпека.

Сукупність зібраних цінних паперів, що є інструментами для досягнення певної мети інвестора, називається **інвестиційним портфелем**.

Диверсифікація – це розподіл цінних паперів портфелю таким чином, щоб досягти максимального доходу з мінімальним ризиком. Як правило, це досягається шляхом розподілу капіталу між великою кількістю цінних паперів різної якості і різних строків погашення задля зниження портфельного ризику.

Виходячи з бажання піддавати свій капітал ризику, інвесторів поділяють на 3 типи – консерватори, агресори і помірковані інвестори.

Фондова біржа – це організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Належить до вторинного ринку цінних паперів; зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу. На деяких фондових біржах реалізують також угоди щодо купівлі-продажу чужоземної валюти і золота.

Фондові індикатори та індекси застосовуються для аналізу загального руху курсів цінних паперів у динаміці. **Індикатор** – це середньо арифметичний показник курсів репрезентативної групи акцій на даний момент; **індекс** вимірює поточну динаміку курсів репрезентативної групи акцій порівняно з базовою величиною, що розраховувалася на певний момент у минулому.

Практична заняття

1. **Ринок цінних паперів та його учасники.**
2. **Основні учасники фондового ринку.**
3. **Інфраструктурні учасники фондового ринку.**
4. **Рейтингова оцінка цінних паперів.**
5. **Фондова біржа та біржові індекси.**
6. **Консерватори, агресори і помірковані інвестори на фондовому ринку.**
7. **Розв'язування задач:**
 - а) **розрахунок вартості акцій;**
 - б) **розрахунок вартості облігацій;**
 - в) **розрахунок курсів цінних паперів;**
 - г) **розрахунок значень біржових індексів.**

Питання для самоконтролю знань:

1. Опрацювання Законів України “Про цінні папери і фондову біржу”, “Про приватизаційні папери”, “Про державне регулювання ринку цінних паперів в

Україні”, “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні”.

2. Ринок цінних паперів та його учасники.
3. Види цінних паперів в Україні.
4. Похідні цінні папери та операції з ними.
5. Рейтингова оцінка цінних паперів.
6. Фондова біржа та біржові індекси.
7. Західні фондові ринки.
8. Консерватори, агресори і помірковані інвестори на фондовому ринку.
9. Напрями розвитку фондового ринку України.

Література: / 5; 12; 23; 24; 35; 43;44; 48; 49; 55; 56; 58; 62; 64; 67; 69; 70; 71; 73; 75; 79; 81; 82 /

Тема 4. Реальні інвестиції

Сутність реальних інвестицій. Їх структура. Показники для характеристики реальних інвестицій.

Капітальні вкладення. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Інвестиції в основний та оборотний капітал.

Інноваційна форма інвестицій як складова частина реальних інвестицій.

Сутність інновацій та інноваційної діяльності. Форми здійснення інноваційних інвестицій. Напрями процесу управління інноваціями. Інноваційні стратегії підприємства.

Державна підтримка інновацій. Оподаткування в галузі інноваційної діяльності.

Сутність венчурного підприємництва. Типи венчурних фірм. Джерела венчурного капіталу. Венчурний бізнес в Україні.

Інтелектуальні інвестиції. Інтелектуальна власність. Об'єкти інтелектуальних інвестицій. Форми здійснення інтелектуальних інвестицій.

Мета теми: розкрити сутність реальних інвестицій та їх структуру; дати характеристику інвестицій в основний і оборотний капітал; інноваційних й інтелектуальних інвестицій. Окремим питанням розглянути альтернативне джерело інвестиційних ресурсів – венчурне фінансування.

Студент повинен знати: переваги реальних інвестицій порівняно з іншими формами інвестування; показники реальних інвестицій; джерела капітальних вкладень та їх стан в Україні; напрями державної інноваційної політики; стратегії венчурного бізнесу; сутність інтелектуальних інвестицій.

Студент повинен вміти: розрізняти форми реального інвестування; аналізувати стан реального інвестування в Україні; давати характеристику форм управління інноваціями на підприємстві; аналізувати нематеріальні активи.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

На відміну від фінансових *реальні інвестиції* повністю спрямовуються на збільшення реального капіталу, тобто в основні фонди і на приріст матеріально-виробничих запасів, а також у нематеріальні активи.

Матеріальна частина реальних інвестицій носить назву капітальних вкладень.

Капітальні вкладення – це частина інвестицій, спрямованих на відтворення основних засобів виробничого і невиробничого призначення, на створення нових, реконструкцію і розвиток наявних основних засобів, включаючи об'єкти соціальної сфери (будівництво житла, заклади культури, охорону здоров'я тощо).

Для економічного аналізу ефективності капітальних вкладень використовують їх класифікацію за різними ознаками. Залежно від ознак структура капітальних вкладень розподіляється на галузеву, технологічну, відтворювальну, територіальну та за формами власності.

Джерелами фінансування відшкодування капітальних затрат можуть бути: бюджетні асигнування; державні кредити; довгострокові кредити за рахунок коштів НБУ; державно-комерційне фінансування; змішане фінансування; іноземні інвестиції.

Інновація – це процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить доход, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі.

Ідея нововведення може бути зароджена як інвенція, ініціація або дифузія інновації.

Інноваційний процес – це послідовність подій, у ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології, структури або послуги і розповсюджується у господарській практиці і суспільній діяльності.

Роль держави у сфері підтримки інновацій, як правило, зводиться до виконання таких функцій: сприяння розвитку науки і її прикладних закладів; підготовка наукових та інженерних кадрів; здійснення різноманітних програм, спрямованих на підвищення активності інноваційного бізнесу, у межах єдиної державної програми; державні замовлення; стимулювання зростання ефективності та необхідності прийняття інноваційних рішень окремими фірмами з боку державних фінансових установ та інших органів виконавчої влади; посередництво у справі ефективної взаємодії академічної та прикладної науки, а також стимулювання кооперації промислових корпорацій та університетів у сфері НДДКР.

Венчурне підприємництво – це діяльність, спрямована на здійснення “ризикованих” проектів з метою отримання прибутків, підприємницького і засновницького доходів. Здійснюється через створення малої наукоємної фірми з наступним перетворенням її у закриту або відкриту корпорацію, яка дозволяє засновникам придбати великий пакет акцій.

Збільшення кількості венчурних фірм пояснюється рядом чинників:

- необхідністю розробки принципово нових продуктів і технологій, відсутніх на ринку;
- відокремленістю від великого поточного виробництва і можливістю науково-технічної творчості;
- наявністю стійкої пропозиції на інвестиційному ринку;

- можливістю швидкого збагачення у результаті інтенсивної творчої праці.

В залежності від виду, інтелектуальна власність по різному реалізується на ринку інтелектуальних товарів і послуг. У більшості випадків інтелектуальні товари і послуги стають об'єктом інвестицій, однак вони можуть реалізовуватися і на споживчому ринку. Інвестор купує інтелектуальні товари і послуги з метою їхнього використання в інвестиційній (підприємницькій) діяльності в надії отримання доходу в майбутньому. Тому вкладання в інтелектуальну власність (придбання інтелектуальних товарів і послуг) прийнято називати *інтелектуальними інвестиціями*.

Відповідно до видів інтелектуальної власності класифікуються і об'єкти інтелектуальних інвестицій. У першу чергу, це винахід, корисна модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг.

Фінансування інтелектуальних інвестицій може здійснюватися за рахунок трьох джерел: бюджетних асигнувань і коштів державних підприємств; приватнопідприємницького капіталу; спонсорських коштів, субсидій окремих фірм або приватних осіб.

Питання для самоконтролю знань:

1. Реальні інвестиції та їх структура.
2. Капітальні вкладення та джерела їх фінансування.
3. Інвестиції в основний і оборотний капітал.
4. Форми здійснення інноваційної стратегії на підприємстві.
5. Венчурне підприємництво.
6. Інтелектуальні інвестиції та інтелектуальна власність.
7. Об'єкти та форми інтелектуальних інвестицій.
8. Опрацювання Законів України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”, “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”, “Про охорону прав на промислові зразки”.

Література: / 17; 18; 19; 39; 66; 69; 70; 72; 79 /

Тема 5. Іноземні інвестиції

Сутність іноземних інвестицій та їх необхідність для країни – реципієнта капіталу. Структура іноземних інвестицій. Форми та види прямих іноземних інвестицій. Критерії привабливості країни для іноземного інвестора.

Державне правове регулювання іноземного інвестування в Україні. Його становлення і розвиток.

Іноземне інвестування в Україні. Сучасний стан та проблеми іноземних інвестицій в Україні.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) та їх роль щодо залучення іноземних інвестицій. Нормативна база створення та діяльності ВЕЗ. Сучасний стан ВЕЗ в Україні.

Інститути міжнародної інвестиційної діяльності та їх вплив на економіку України. Група Світового банку. Системні та інвестиційні проекти МБРР в Україні. Міжнародний валютний фонд і економічна політика України.

Європейські інвестиційні інститути. Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) та його вплив на розвиток малого бізнесу в Україні.

Мета теми: обґрунтувати необхідність залучення в країни іноземного капіталу; розглянути критерії привабливості країни-реципієнта для іноземного інвестора і України зокрема; дати характеристику українського законодавства щодо іноземного інвестування; проаналізувати діяльність вільних економічних зон в Україні; розглянути вплив міжнародних фінансових організацій на національну економіку.

Студент повинен знати: форми і види іноземного інвестування; стан інвестиційного клімату щодо іноземного інвестування; нормативно-правову базу з питань іноземного інвестування; функції та практичну діяльність міжнародних фінансових організацій.

Студент повинен вміти: оцінювати країну-реципієнта за певними критеріями; обирати найбільш привабливі форми для інвестування в інші країни; аналізувати вплив держави на іноземне інвестування; робити висновки щодо впливу міжнародних фінансових організацій на українську економіку.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Промислова конкурентоспроможність передбачає генерацію капіталу за рахунок власних коштів країни (продаж акцій, банківські консорціуми, лізингові компанії, венчурний капітал від приватних інвесторів і фінансових організацій, державний бюджет), за рахунок коштів міжнародних донорів капіталу (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку) і за рахунок прямих іноземних інвестицій (ПІ).

Прямі інвестиції – вкладення у зарубіжні підприємства, що забезпечують контроль інвестора або його участь в управлінні підприємством. Прямими інвестиціями є первинні вкладення і реінвестиції, всі внутрішньокорпоративні перекази капіталу у формі кредитів і позичок між прямим інвестором і філіями, дочірніми та асоційованими компаніями. За визначенням МВФ, інвестиції вважаються прямими при наявності у іноземного інвестора не менше 25% акцій підприємства.

Портфельні інвестиції – це вкладення в акції зарубіжних підприємств (без придбання контрольного пакету), облігації та інші цінні папери іноземних держав, міжнародних валютно-кредитних організацій з метою отримання підвищеного доходу за рахунок податкових пільг, зміни валютного курсу і т.д. Такі інвестиції не дають реального контролю інвестора над об'єктом інвестування.

Прямі інвестиції можна класифікувати за такими формами: неконтрольні пакети акцій у фірмах країн-реципієнтів; ліцензійні угоди з фірмами країн-реципієнтів; спільні підприємства; створення власних дочірніх підприємств; контрольні пакети акцій у фірмах країн-одержувачів.

Вільна економічна зона - це обмежена частина території країни, для якої характерний специфічний режим функціонування економічних суб'єктів, анклавність як гарантія досягнення стабільності і певної свободи. Згідно з рішенням Кіотської конференції (1973 р.), під вільною економічною зоною розуміють частину території країни, на якій товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за

межами митної території, і не підлягають звичайному митному контролю та оподаткуванню.

Основна задача ВЕЗ полягає у залученні інвестицій і нових технологій, створенні нових робочих місць, збільшенні валютних надходжень до країни, розвитку інфраструктури тощо. За допомогою таких зон вирішуються стратегічні задачі економічного зростання окремих регіонів і, врешті решт, народного господарства всієї країни.

Офшорна зона (юрисдикція) – це країна або окремі території країн, де на державному рівні для певних типів компаній, власниками яких є іноземці, встановлені значні пільги по оподаткуванню, частково або повністю зняті митні та торгові обмеження, знижені або відсутні вимоги до бухгалтерського обліку і аудиту. Офшорна компанія (компанія, зареєстрована у юрисдикції з низьким оподаткуванням або звільнена від сплати податків на основі невеликої фіксованої плати) може отримати пільги тільки у разі володіння компанією іноземцями, а прибуток повинен вилучатися за межами юрисдикції, де вона зареєстрована. Офшорній компанії заборонено вести підприємницьку діяльність у країні реєстрації, тому що в іншому випадку держава поставила би в нерівні умови місцеві фірми порівняно з офшорними, які мають податкові пільги.

Найбільш впливовою міжнародною валютно-кредитною системою є Група Світового банку (Бреттон-Вудська валютна система), що включає Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), відомий також як Світовий банк.

Світовий банк є багатосторонньою організацією розвитку, яка покликана сприяти економічному та соціальному прогресу у країнах, що розвиваються, всебічному покращенню умов життя народів цих країн. Крім позик, Банк також надає дорадчі послуги клієнтам завдяки своєму глобальному досвіду і високому рівню експертних знань та можливостей.

Сприянням функціонування міжнародної валютної системи займається спеціалізована міжнародна організація, яка включає більшість держав-членів ООН – **Міжнародний валютний фонд (МВФ)**. Для вирішення цієї мети МВФ здійснює три основні функції: 1) визначення і контроль за дотриманням угод у галузі міжнародних валютних відносин; 2) надання державам-членам можливостей для дослідження проблем і ведення переговорів; 3) надання кредитів країнам, що відчують труднощі у галузі платіжного балансу.

Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). Він створений у 1990 році для фінансової підтримки проектів сприяння країнам Центральної та Східної Європи в їхньому переході до ринку і об'єднує 58 країн з різних регіонів світу, Європейський союз і Європейський інвестиційний банк. Центральний офіс розташований у Лондоні. ЄБРР діє одночасно як діловий, так і інвестиційний банк.

Питання для самоконтролю знань:

1. Джерела інвестицій в економіку України. Необхідність залучення іноземного капіталу.
2. Види іноземних інвестицій та пошук оптимального джерела для економіки України.⁷

3. Критерії привабливості України для іноземного інвестування.
4. Розвиток нормативної бази щодо прямого іноземного інвестування.
5. Проекти МВФ, МБРР, ЄБРР в Україні.
6. Сутність ВЕЗ та їх види. Сучасний стан ВЕЗ в Україні.
7. Опрацювання Закону України “Про режим іноземного інвестування”.

Література: / 6; 20; 22; 29; 41; 51; 53; 55; 57; 68; 69; 70 /

Тема 6. Об’єкти та напрями інвестування

Мотивація інвестиційної діяльності. Поняття про інвестиційний проект. Класифікація інвестиційних проектів. Життєвий цикл проекту.

Портфельне інвестування. Теорія інвестиційного портфеля Г. Марковіца.

Класифікація інвестиційних портфельів за метою інвестування, типом, видом, рівнем ризику, спеціалізацією, управлінням. Стратегії управління портфелем інвестицій. Активне управління інвестиційним портфелем.

Мета теми: формування у студентів уявлення про інвестиційний проект, його структуру та учасників проекту; формування понятійного апарату з портфельного інвестування.

Студент повинен знати: сутність інвестиційних проектів, їх класифікацію; процес реалізації інвестиційного проекту; сутність портфельного інвестування, класифікацію портфельів; стратегії управління портфелем; економічні теорії щодо портфельного інвестування.

Студент повинен вміти: охарактеризувати інвестиційний проект і портфель інвестицій; навести їх ознаки; довести доцільність вкладень у проект; оцінити портфель інвестицій.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Інвестиційний проект – це обмежена за часом цілеспрямована зміна системи зі встановленими вимогами до якості результатів, можливими межами витрат коштів та ресурсів і специфічною організацією з його розробки та реалізації.

Цілями проекту можуть бути економічні і соціальні результати, наприклад, збільшення виробничих потужностей підприємства, створення чи реконструкція інфраструктури, вирішення екологічних і соціальних проблем тощо.

Оскільки існують фінансові і реальні інвестиції, то, відповідно, і проекти можуть розрізнятися залежно від засобів (коштів) інвестування.

Фінансові проекти передбачають одержання прибутку від вкладень капіталу в інвестиційні інструменти — акції, облігації, паї, внески тощо.

З боку інвестора як власника активів проекти можуть бути споживчі, паперові (фіктивні) та підприємницькі (за об’єктами інвестицій).

Виходячи з визначення проекту виділяють такі головні ознаки проекту:

- періоду від початку до завершення проекту;
- обмеженість ресурсів; системне функціонування проекту;

- кількісне вимірювання;
- неповторність;
- наявність певних зовнішніх умов.

Серед головних учасників проекту виділяють ініціаторів, замовників, інвесторів, керуючих та контракторів проекту.

Життєвий цикл проекту – концепція, що розглядає проект як послідовність фаз, подій та етапів, кожна з котрих має свою назву та часові межі. Він охоплює три фази: передінвестиційну, фазу інвестицій та експлуатаційну.

Інвестиційний портфель являє собою цілеспрямовано сформовану сукупність об'єктів фінансового та реального інвестування, що призначена для реалізації попередньо розробленої стратегії відповідно до інвестиційних цілей, визначених у цій стратегії.

Будь-який інвестиційний портфель формується згідно з принципами, які впливають з інвестиційної стратегії. Основними вважаються декілька таких принципів:

- відповідність складу портфеля інвестиційній стратегії компанії;
- обов'язкова оцінка всіх можливих альтернатив для кожного проекту;
- забезпечення прийнятних для компанії співвідношень (пропорцій) між основними цілями: прибутковістю, зростанням капіталу, мінімізацією ризику та ліквідністю;
- колегіальність (для компанії) у прийнятті рішень щодо складу портфеля;
- забезпечення відповідальності та керівництва портфелем відповідно до статуту корпорації (господарського товариства).

Портфель реальних проектів формується, у своїй більшості, з середньострокових і довгострокових інвестицій. В окремих випадках до портфеля можуть включатися і короткострокові проекти — придбання підприємств і виробництв, обладнання, що не потребує монтажу, незавершених об'єктів, іншої нерухомості. До короткострокових реальних інвестицій можна віднести також проекти реконструкції та технічного переозброєння підприємств, строки проведення яких не перевищують одного року.

Портфель цінних паперів формується, як правило, після визначення інвестиційної політики компанії, а також після формування портфеля реальних інвестицій.

Питання для самоконтролю знань:

1. Інвестиційні проекти та їх види.
2. Суб'єкти реалізації проекту.
3. Три фази реалізації інвестиційного проекту.
4. Цілі формування інвестиційного портфелю.
5. Портфель реальних інвестиційних проектів.
6. Портфель цінних паперів.
7. Стратегії управління портфелем інвестицій.
8. Оперативне управління портфелем цінних паперів.

Література: / 40; 50; 55; 56; 63; 64; 69; 70; 74; 76 /

Тема 7. Інвестиційний ринок та інвестиційні ризики

Лекція

1. *Взаємозв'язок фінансового та інвестиційного ринку.*
2. *Ринок фінансових активів.*
3. *Ринок інвестиційних товарів.*
4. *Послідовність етапів вивчення інвестиційного ринку.*
5. *Проблеми оцінки інвестиційного ризику.*
6. *Взаємозв'язок ринку і доходу.*
7. *Розв'язування задач:*
 - а) *розрахунок ризику на основі коефіцієнту варіації;*
 - б) *Аналіз ризикованості вкладень в окремі цінні папери на основі β -коефіцієнта.*

Інвестиційний ринок, його місце в ринковій структурі економіки. Взаємозв'язок ринків реальних і фінансових інвестицій. Механізм ціноутворення на інвестиційному ринку.

Суть інвестиційного ризику. Концепція і вимірювання ризиків. Ризики на інвестиційних ринках. Класифікація інвестиційних ризиків. Проектні, фінансові, будівельні, експлуатаційні ризики.

Заходи для запобігання ризикам або зменшення їх дії.

Мета теми: формування у студентів уявлення про інвестиційний ринок, його структуру та механізм ціноутворення на ринку; формування уявлень про інвестиційні ризики, їх класифікацію та заходи протидії ризикам або зменшення їх впливу на підприємницьку діяльність.

Студент повинен знати: призначення інвестиційного ринку; його місце в ринковій економіці; кон'юнктуру ринку; поведінку інвестора на ринку; методи вимірювання ризиків; показники оцінки ризику; заходи протидії ризикам.

Студент повинен вміти: аналізувати стан інвестиційного ринку України і його окремих сегментів зокрема; розраховувати показники оцінки ризиків; аналізувати кризові явища та знаходити заходи протидії ризикам.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

У найбільш широкому розумінні фінансовий *інвестиційний ринок* – це місце, де громадяни та організації, які хочуть позичити гроші, зустрічаються із тими, у кого ці гроші є.

Інвестиційний ринок – це система, що включає:

- 1) суб'єктів (інвесторів, підрядників, замовників, проектні і науково-дослідні організації тощо);
- 2) об'єкти (матеріальні і нематеріальні);
- 3) інфраструктуру ринку (банки, біржі, пенсійні фонди, страхові компанії, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди, інженерно-консультаційні фірми, суд, арбітраж тощо);

4) ринковий механізм;

5) контроль з боку держави за дією ринкового механізму.

Стан інвестиційного ринку в цілому і окремих складових його сегментів характеризують такі елементи, як попит, пропозиція, ціна і конкуренція

Для кон'юнктури інвестиційного ринку характерні наступні чотири стадії: підйом кон'юнктури; кон'юнктурний бум; послаблення кон'юнктури; кон'юнктурний спад.

Інвестиційний ринок поділяють на ринок реальних і фінансових активів.

Ринок реальних активів (іноді застосовується термін: матеріальних або фізичних активів) пропонує інвестиційні товари і послуги: нерухомість, ділянки під забудову (*іпотечний ринок*); обладнання, будівельні матеріали, дослідні, конструкторські, будівельні, монтажні, пусконаладжувальні та інші роботи і послуги (*підрядний ринок*); нові технології, ліцензії, патенти на винаходи і відкриття, досвід, знання, “ноу-хау”, інжинірингові послуги (*ринок інтелектуальних цінностей*). На *ринку робочої сили* реалізується робоча сила як інвестиційний товар, тобто продається здатність до праці за наймом. До ринку реальних активів також відносять інвестиції у предмети колекціонування, у дорогоцінні метали та інші матеріальні цінності.

Ринок фінансових активів поділяється на *ринок грошей* (ринок цінних паперів – боргових зобов'язань із строками погашення менше одного року), *ринок капіталів* (довгострокових цінних паперів і корпоративних акцій) і *кредитний ринок* (боргових зобов'язань за довгостроковими кредитами).

Ринок капіталів, у свою чергу, поділяється на *первинний* (торгівля новими цінними паперами) і *вторинний* (торгівля між інвесторами цінними паперами, що були випущені раніше і знаходяться в обігу).

Ризик – це не тільки втрати, але і додатковий прибуток, тобто разом із ризиком понести втрати існує альтернатива отримання додаткових доходів (прибутків), тобто ризикованість будь-якого підприємства є альтернативою його доходності.

Управління ризиками – це комплекс заходів, що включають ідентифікацію, аналіз, зниження і моніторинг ризиків, з метою зниження відхилення фактичних показників реалізації проекту від їх запланованих значень.

Ризики інвестиційних проектів можуть підрозділятися на три великі групи: фінансові, будівельні та експлуатаційні.

Фінансові ризики — це велика сукупність взаємопов'язаних ризиків невиконання фінансових зобов'язань протилежною стороною (дефолт) та ризиків зміни кон'юнктури фінансових ринків.

Фінансові ризики, що беруть на себе банки та їх клієнти, міцно взаємопов'язані між собою. Цим ризикам підлягають як інвестори, так і кредитори та дебітори.

Будівельні ризики — це ризики, що виникають в процесі реалізації проекту. Залежно від типу фінансування проекту ці ризики розподіляються між учасниками здійснення проекту чи приймаються на себе тією чи іншою стороною.

Експлуатаційні ризики виникають після введення об'єкта в дію та виходу на проектну потужність (що за наших умов викликає певні ризики).

Залежно від виду проекту, його належності до того чи іншого типу портфеля можна запропонувати систему заходів протидії ризикам: заставні операції та гарантування; диверсифікація; страхування; лімітування; розподілення; еккаутинг тощо.

Практична заняття

8. *Взаємозв'язок фінансового та інвестиційного ринку.*

9. *Ринок фінансових активів.*

10. *Ринок інвестиційних товарів.*

11. *Послідовність етапів вивчення інвестиційного ринку.*

12. *Проблеми оцінки інвестиційного ризику.*

13. *Взаємозв'язок ринку і доходу.*

14. *Розв'язування задач:*

а) розрахунок ризику на основі коефіцієнту варіації;

б) Аналіз ризикованості вкладень в окремі цінні папери на основі β коефіцієнта.

Питання для самоконтролю знань:

1. Взаємозв'язок фінансового та інвестиційного ринку.
2. Ринок фінансових активів.
3. Ринок інвестиційних товарів.
4. Послідовність етапів вивчення інвестиційного ринку.
5. Проблеми оцінки інвестиційного ризику.
6. Взаємозв'язок ринку і доходу.
7. Об'єкти ризикових і безризикових інвестицій.

Література: / 39; 40; 43; 50; 51; 55; 56; 69; 70; 75; 80; 82 /

Тема 8. Передінвестиційні дослідження, їх інформаційне забезпечення та інвестиційна стратегія компанії

Поняття інвестиційної стратегії та її роль в ефективному управлінні компанією.

Інформаційне забезпечення та організація передінвестиційних досліджень. Види інформації та її використання в інвестиційному аналізі. Суб'єкти – постачальники інформації.

Технічний інжиніринг та інвестиційно–консалтингові послуги. Досвід консультативного забезпечення інвестиційного процесу в розвинутих країнах.

Проблеми інформаційно – консультативного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні.

Взаємозв'язок стратегічного, тактичного і оперативного управління інвестиційною діяльністю. Інформаційне забезпечення різних етапів управління. Використання матриці Бостонської консалтингової групи для цілей інвестування. Принципи і послідовність розробки інвестиційної стратегії. Критерії оцінки інвестиційної стратегії компанії.

Мета теми: формування у студентів уявлення про інвестиційну стратегію та її зв'язок з базовою стратегією підприємства; формування уявлення про передінвестиційні дослідження, що передують розробці інвестиційного проекту.

Студент повинен знати: етапи формування інвестиційної стратегії на підприємстві; стратегії підприємства на інвестиційному ринку; функції інжинірингових та консалтингових фірм щодо розробки проектів; критерії оцінки інвестиційної стратегії; сутність матриці Бостонської консалтингової групи та її зв'язок з інвестуванням.

Студент повинен вміти: відрізнити інвестиційні стратегії – пасивну та активну; розкривати сутність техніко-економічного обґрунтування проекту; розкривати сутність консалтингу та інжинірингу, їх стан в Україні; аналізувати матрицю Бостонської консалтингової групи.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Поняття *“інвестиційна стратегія”* в сучасній економічній літературі тлумачиться як формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення.

Інвестиційна стратегія виходить із базової стратегії економічного розвитку підприємства і повинна узгоджуватися з нею відносно етапів впровадження.

Процес формування інвестиційної стратегії підприємства проходить певні етапи:

- визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії.;
- визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- розробка найбільш доцільних шляхів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- конкретизація інвестиційної стратегії по періодах її впровадження;
- оцінювання розробленої інвестиційної стратегії.

Інвестиційна стратегія визначає головні цілі інвестиційної політики щодо: дохідності, ліквідності, ризику та зростання капіталу; відповідальних за проведення політики та їх обов'язки; рекомендації щодо складу активів інвестиційного портфеля, видів цінних паперів, їх інвестиційних якостей; умови придбання та продажу активів, строків їх зберігання та переміщення з одного портфеля в інший; правила обліку, додержання нормативів, звітності, комп'ютерного забезпечення; способи управління інвестиційним портфелем та підтримки відповідних пропорцій між первинним та вторинним резервом цінних паперів (активів), їх використанням суворо за призначенням.

Залежно від типу інвестора: фінансово-кредитна установа (інституційний інвестор) або підприємство, визначаються форми інвестування та пріоритетність цілей інвестиційної стратегії. Форма інвестування залежить від стадії (фази) життєвого циклу, на якій знаходиться підприємство (проект).

Консалтингова фірма – підприємство, що займається професійним консалтингом, а саме надає консультаційні послуги клієнтам (виробникам, продавцям та споживачам) за допомогою спеціально вивчених осіб відповідної

кваліфікації, здатних визначити, проаналізувати та розробити модель вирішення будь-якої управлінської проблеми.

Інжинірингові та еккаутингові фірми на договірних засадах розробляють різного роду документацію для інвестора: науково-технічну, проектно-кошторисну, опрацьовують проекти бізнес-планів тощо.

Питання для самоконтролю знань:

1. Стадії життєвого циклу компанії.
2. Передінвестиційні дослідження та їх сутність.
3. Інвестиційна стратегія підприємства та її зв'язок з базовою стратегією підприємства;
4. Місце матриці Бостонської консалтингової групи у розробці інвестиційної стратегії.
5. Інжиніринг і консалтинг в інвестуванні.

Література: /40; 43;45; 54; 56; 60; 69; 70; 74./

Тема 9. Фінансове забезпечення інвестування

Фінансові ресурси інвестування. Фінансові інструменти і фінансовий інжиніринг.

Способи залучення капіталу. Прогнозування структури джерел інвестування. Власні, позичкові та залучені кошти. Позитивні та негативні сторони використання різних джерел інвестиційних ресурсів.

Фінансовий, операційний та загальний леверідж і структуризація капіталу.

Мета теми: формування у студентів уявлення про фінансові ресурси інвестування, способи і методи залучення капіталу, фінансовий інжиніринг.

Студент повинен знати: джерела інвестиційних ресурсів, позитивні і негативні сторони використання кожного з них, основи структуризації капіталу.

Студент повинен вміти: розкривати роль кожного джерела інвестиційних ресурсів у господарській діяльності підприємства; давати характеристику власних, залучених і позичкових коштів; розрізняти фінансовий, операційний, загальний леверідж.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Фінансові ресурси – це грошові кошти, що знаходяться у розпорядженні суб'єкта господарювання і спрямовуються на розвиток підприємницької діяльності, утримання об'єктів невиробничої сфери, на споживання і створення резервів.

Інвестований капітал — це кошти, що вкладаються в оборот і приносять прибуток інвестору, тобто лише ті кошти, що “роблять гроші” (на основі яких формується новостворена вартість).

Відрізняють наступні найпоширеніші способи залучення капіталу: акціонування; боргове фінансування; фінансування на консорційних засадах; оренда; пільгове фінансування; субсидування.

Акціонування є найбільш розповсюдженим способом залучення капіталу на інвестиційній (початковій) стадії проекту. Залучається капітал шляхом емісії простих та привілейованих акцій, що розміщуються серед юридичних та фізичних осіб.

Боргове фінансування інвестицій може здійснюватися за рахунок:

- банківського кредиту;
- іпотечних позичок;
- державного кредиту;
- розміщення боргових зобов'язань;
- позичок міжнародних кредитно-інвестиційних інституцій та закордонних банків.

Фінансування на консорційних засадах — це спосіб залучення капіталу шляхом створення спільних підприємств (компаній) або створення різних видів стратегічних альянсів.

Оренда — це строкове володіння та користування майновим комплексом (капітальним активом). Об'єктом договору оренди може бути підприємство, будівля, споруда, приміщення, обладнання, природні ресурси, земельні ділянки тощо.

Пільгове фінансування може здійснюватися у наступних формах: прямі позики, гарантовані позики, гранти на певні проекти, пайову участь, прямі дотації, страхування. Субсидуючи проект, уряд, звичайно, висуває ті ж умови, що і банк чи інший кредитний заклад, але надані їм пільги заохочують останніх прийняти участь у фінансуванні.

В економічній термінології **леверідж** — це “ефект важеля” при визначенні співвідношення власного та залученого, акціонерного та позичкового, основного та оборотного (обігового) капіталу тощо.

Розрізняють операційний, фінансовий та загальний леверідж.

Операційний леверідж показує вплив змінності обсягу продажу на рівень доходів компанії. Він характеризує співвідношення основного і оборотного капіталу, тобто чим вища частка постійних витрат стосовно поточних, тим вище операційний леверідж.

Фінансовий леверідж встановлює міру зв'язку (впливу) змінності доходів компанії на дивіденди, тобто доход окремого акціонера (компаньйона).

Операційний та фінансовий леверідж тісно пов'язані. Наприклад, коли компанія зменшує свій операційний леверідж, це може призвести до збільшення фінансового леверіджу, і навпаки, якщо вона вирішує збільшити свій операційний леверідж, це може призвести до зменшення позичкового капіталу.

Загальний леверідж показує вплив змінності обсягу продажу на дивіденди акціонерів або доходи компаньйонів.

Питання для самоконтролю знань:

1. Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів.
2. Способи залучення капіталу.
3. Відмінність між різними джерелами фінансування.
4. Власні джерела інвестицій в економіку України та їх стан.
5. Проектне фінансування.

Література: / 13; 14; 15; 25; 36; 39; 40; 42; 45; 51; 54; 55; 56; 59; 63; 66; 69; 70; 74; 76; 79 /

Тема 10. Обґрунтування доцільності інвестування

Лекція

1. Сутність простих і складних відсотків.
2. Концепція вартості грошей у часі.
3. Розв'язування задач:
 - а) дисконтований строк окупності (DPB);
 - б) чисте сучасне значення інвестиційного проекту (NPV);
 - в) внутрішня норма прибутковості (IRR);
 - г) індекс рентабельності;
 - д) вплив інфляції на оцінку ефективності інвестицій (PI).

Прогнозування грошових потоків, часова теорія грошей.

Фінансово – математичні засади інвестиційного проектування. Методи оцінки ефективності інвестицій. Чистий приведена вартість. Індекс прибутковості (норма дохідності). Період окупності проекту. Внутрішня норма дохідності.

Мета теми: формування у студентів уявлення про часову теорію грошей; фінансово-математичні засади інвестиційного проектування.

Студент повинен знати: способи розрахунку теперішньої і майбутньої вартості грошей; методи оцінки ефективності інвестицій.

Студент повинен вміти: розраховувати чисту приведену вартість; норму дохідності; період окупності проекту; внутрішню норму дохідності.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

У світовій практиці відомо декілька методів оцінки ефективності інвестицій та життєвого циклу проектів, що ґрунтуються на теорії часової вартості грошей.

Метод чистої теперішньої вартості (ЧТВ) капіталу дозволяє визначити динамічну норму ефективності (дохідності) як норму приведення (дисконту), при якій сума дисконтованого доходу (прибутків) за певний інвестиційний період стає рівною інвестиціям:

$$D = D_0 + \frac{D_1}{1 + \text{НД}} + \frac{D_2}{(1 + \text{НД})^2} + \dots + \frac{D_T}{(1 + \text{НД})^T} = \sum_{t=0}^T \frac{D_t}{(1 + \text{НД})^t};$$

$$\text{ИК} = \text{ИК}_0 + \frac{\text{ИК}_1}{1 + \text{НД}} + \frac{\text{ИК}_2}{(1 + \text{НД})^2} + \dots + \frac{\text{ИК}_T}{(1 + \text{НД})^T} = \sum_{t=0}^T \frac{\text{ИК}_t}{(1 + \text{НД})^t},$$

де D — дохід (прибуток); ИК — інвестовані кошти (капітал); НД — норма дохідності (дисконту); T — період інвестиційного циклу, який може бути як терміном служби технологічного обладнання, так і будь-якою іншою стадією інвестиційного процесу.

При розрахунках динамічної норми доходності застосовують такі граничні (межові) умови:

- 1) норма зіставляється з процентною ставкою кредитного ринку;
- 2) для інвестиційного аналізу відбираються тільки ті проекти, у яких різниця $D-İK > 0$ або $D:İK > 1$;
- 3) для подальшого аналізу залишаються тільки ті проекти, де норма доходності складає не менше 15—20 %.

Метод граничної ефективності дозволяє встановити задану норму доходності.

За допомогою цього методу проводиться порівняння розрахункової норми доходності з мінімально можливою. Мінімально можлива (припустима) норма — це така процентна ставка, при якій ЧТВ дорівнює нулю або дисконтовані інвестиції дорівнюють первинним

$$İK = \sum_{t=0}^T \frac{D_t}{(1+НД)^t} = D_0 + \frac{D_1}{1+НД} + \frac{D_2}{(1+НД)^2} + \dots + \frac{D_T}{(1+НД)^T}.$$

У закордонній практиці до чистого прибутку включають амортизаційні відрахування на реновацію як власність інвестора. Коефіцієнт, який визначається при цьому, становить середньозважену величину і іменується *внутрішньою нормою дохідності* (ВНД). Вона може бути розрахована: загалом по інвестиціях; тільки для акціонерного капіталу; з врахуванням чи без врахування позичкового капіталу; як загальна статична, так і для кожного року інвестиційного періоду (динамічна).

Визначивши ВНД, інвестор проводить аналіз періоду інвестування, що його цікавить (загалом або окремих стадій) з використанням чинника часу в вартості капіталу. Дисконтування дозволяє визначити теперішню (чисту) вартість капіталу як еквівалент майбутньої вартості грошової маси. Еквівалент завжди буде меншим, виходячи з правила складних процентів, які враховують майбутні доходи та інфляцію:

$$MB = TB (1+НД)^T;$$

$$TB = \frac{MB}{(1+НД)^T},$$

де MB — майбутня вартість капіталу; TB — теперішня вартість капіталу; НД — норма очікуваного доходу (процентна ставка, коефіцієнт дисконтування, ВНД); T — тривалість інвестиційного періоду.

Практична заняття

1. Сутність простих і складних відсотків.

2. Концепція вартості грошей у часі.

3. Розв'язування задач:

а) дисконтований строк окупності (DPB);

б) чисте сучасне значення інвестиційного проекту (NPV);

- в) внутрішня норма прибутковості (IRR);
- г) індекс рентабельності;
- д) вплив інфляції на оцінку ефективності інвестицій (PI).

Питання для самоконтролю знань:

1. Сутність простих і складних відсотків.
2. Концепція вартості грошей у часі.
3. Визначення дисконтованого строку окупності;
4. Визначення чистої теперішньої вартості інвестиційного проекту;
5. Визначення внутрішньої норми дохідності;
6. Вплив інфляції на оцінку ефективності інвестицій

Література: / 36; 39; 40; 50; 63; 64; 69; 70; 74; 76; 77; 81 /

Тема 11. Проблеми інвестування в економічних теоріях. Управління інвестиційним процесом

Кейнсіанство, монетаризм та інші макроекономічні теорії про інвестування. Спекулятивний капітал – закономірний етап розвитку фінансової системи. Основні положення створеної Дж. Соросом теорії рефлексивності та інвестиційна діяльність.

Макроекономічне регулювання інвестиційного процесу. Методи індикативного планування інвестицій.

Мікроекономічні аспекти інвестування. Планування інвестиційної діяльності підприємств та інших суб'єктів господарювання. Стратегія бізнес – плану, його розділи і показники.

Мета теми: формування у студентів уявлення про макроекономічні теорії щодо інвестування; індикативне планування і складання бізнес-плану.

Студент повинен знати: відмінності між макроекономічними теоріями; сутність індикативного планування; розділи бізнес-плану.

Студент повинен вміти: розкривати загальні засади класичної політекономії, кейнсіанства, теорії економіки пропозиції і моделі механізму збалансованої економіки; дати характеристику індикативному плануванню; скласти бізнес-план.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

В економічній теорії склалося три основні моделі механізму ринкового регулювання національної економіки: класична, кейнсіанська і теорія економіки пропозиції.

Класична модель механізму ринкового регулювання ґрунтується на тому, що ринковий механізм автоматично забезпечує рівність попиту і пропозиції, і тим самим виключає тривалі порушення в економіці, в тому числі такі явища, як спад виробництва, інфляція, безробіття.

Д. М. Кейнс вперше прийшов до висновку необхідності стимулювання інвестиційного процесу за допомогою грошово-кредитної та бюджетної політики,

які повинні включати заходи, спрямовані на створення ілюзії підвищення норми прибутку, щоб сприяти залученню заощаджень до інвестування.

Кейнс ввів до економічного аналізу такі поняття, як схильність до споживання, схильність до заощадження, схильність до інвестування, гранична ефективність капіталу та ін.

Американські економісти стверджують, що модель механізму з орієнтацією на пропозицію (**теорія економіки пропозиції**) є більш ефективною, коли національній економіці характерна стагфляція (застій виробництва та інфляційне зростання цін). Прихильники цієї теорії вважають, що причинами стагфляційних процесів є зростання втручання держави в економіку: через негативний вплив на стимули до праці, збільшення податків і зарегульованість ділової активності виробників.

Деякі вчені доводять, що більш прийнятною є **модель механізму збалансованості економіки**. В основі моделі лежить єдність сукупного попиту, сукупної пропозиції як ринкових чинників і держави, причому всі форми втручання держави в економіку повинні бути спрямовані на забезпечення взаємодії зазначених чинників.

Обсяг сукупної пропозиції може бути більшим від сукупного попиту через збільшення заощаджень, які, скорочуючи поточний сукупний попит, збільшують інвестиції і створюють умови для збільшення майбутньої пропозиції.

Відмінними ознаками індикативного планування є:

- рекомендаційний характер показників (індикаторів) плану;
- індикатори або орієнтири, які передбачає на майбутнє держава, досягаються за допомогою певних заходів управління - регуляторів.

На державному рівні повинні впроваджуватись глобальні індикатори, як то: валовий внутрішній продукт, національний дохід, рівень інфляції; стан фінансів, грошового обігу, фінансового товарного та валютного ринків; рівень межі забезпеченості, мінімальна зарплата та пенсії, середня зарплата; обсяги експорту та імпорту, сальдо зовнішньоекономічної діяльності; співвідношення між фондами споживання та нагромадження, показники обсягу та структури інвестицій.

Бізнес-план — це документ, що містить всі основні аспекти комерційного підприємства, що створюється або розвивається. У ньому мають бути відображені питання вивчення ємності й перспективи розвитку майбутнього ринку збуту; оцінені всі витрати, у співвідношенні із доходами від передбачуваного продажу продукції (робіт, послуг) з метою визначення прибутковості справи, що започатковується. Розробляється бізнес-план на перспективу 3-5 років з розподіленням показників по роках, причому перший рік розподіляється по кварталах та місяцях.

Питання для самоконтролю знань:

1. Місце інвестицій в класичній політекономії.
2. Основні положення доктрини Д.М. Кейнса.
3. Сутність теорії пропозиції і моделі механізму збалансованості економіки.
4. Дж. Сорос і його погляди на проблеми інвестування.
5. Сутність індикативного планування.
6. Методика складання бізнес-плану.

Література: / 34; 40; 43; 51; 54; 61; 64; 69; 70; 76; 78 /

Тема 13. Проектування та капіталізація інвестицій

Лекція

Проектування та капіталізація інвестицій

1. *Взаємозв'язок інвестиційного і будівельного проектування.*
2. *Послідовність проектування.*
3. *Порядок визначення вартості будівництва.*
4. *Складання інвестиційних кошторисів.*
5. *Матеріальна база реальних інвестицій.*

Технічне проектування, його способи та організація. Будівельне та технологічне проектування. Стадії проектування.

Ціноутворення в інвестиційній сфері. Кошторисна документація. Необхідність та принципи складання інвестиційних кошторисів.

Матеріально – технічне забезпечення інвестиційного проекту. Комплектування будівель обладнанням. Способи комплектування і розрахункові операції.

Виконання будівельно – монтажних робіт, умови прийняття їх інвестором та розрахунки за виконані роботи.

Мета теми: формування у студентів уявлення про технічне проектування; основи ціноутворення в інвестиційному процесі; матеріально-технічне забезпечення інвестиційного проекту.

Студент повинен знати: способи та організацію технічного проектування; основні засади складання кошторисної документації; умови прийняття інвестором будівель-монтажних робіт.

Студент повинен вміти: розкривати сутність будівельного та технологічного проектування; розрізняти кошторисні нормативи; давати характеристику державним будівельним нормам.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Проектування — надзвичайно важливий і відповідальний етап в інвестиційному процесі, оскільки прийняті в проекті технологічні, планувальні та конструктивні рішення дуже важко скоригувати, коли вже розпочато будівництво. Самі витрати на проект незначні, але коли інвестиції у виробництво обладнання та виготовлення конструктивних елементів споруд вже спрямовані, то помилки, допущені при розробці проекту, обходяться дуже дорого.

Класичний проект має три складові: технологічну, будівельну і техніко-економічну.

Проектування може здійснюватись в дві чи в одну стадію.

Двостадійне проектування включає розробку проекту зі зведеним кошторисом і розробку робочої документації з кошторисами. Дві стадії проектування застосовуються для великих і складних промислових підприємств, нових кварталів

забудови, міст, великих селищ, окремих будівель і споруд зі складними або новітніми об'ємно-планувальними, конструктивними і архітектурними рішеннями. При *одностадійному проектуванні* розробляється один документ — робочий проект зі зведеним кошторисом, який застосовується для технічно і архітектурно нескладних будівель та споруд.

Система ціноутворення в будівництві містить у собі кошторисні нормативи, правила визначення вартості будівництва і складання інвесторської документації.

Кошторис – це сукупність нормативних розрахунків, які визначають вартість робіт із спорудження окремого об'єкта й матеріально-технічні та трудові витрати для цього.

Інвесторська кошторисна документація – це сукупність кошторисів, відомостей кошторисної вартості пускових комплексів, черг будівництва, зведень витрат, пояснювальних записок до них та відомостей ресурсів, складених на стадії розроблення проектної документації.

Кошторисні нормативи – це узагальнена назва комплексу кошторисних норм, що об'єднуються в окремі збірники. Разом з правилами і положеннями, що містять у собі необхідні вимоги, вони служать для визначення вартості будівництва.

Постачання будівництва здійснюється шляхом придбання матеріальних та технічних ресурсів безпосередньо у виробників або через фірми-посередники. Технічні ресурси у вигляді обладнання, що потребує монтажу, постачається заводами-виробниками, які здійснюють також його шеф-монтаж. При комплексному постачанні обладнання його виробник виконує також пусконаладжувальні роботи та бере участь в комісіях по введенню об'єктів в експлуатацію.

Матеріально-технічна база будівництва характеризується особливостями її функціонування в інвестиційному процесі: по-перше, ресурсів потрібно постачати рівно стільки, скільки споживається будівництвом у певний період (перевиробництво призводить до банкрутства), по-друге, за умов перехідного до ринку періоду зберігається необхідність випереджальних темпів виготовлення продукції підприємствами матеріально-технічної бази в порівнянні з темпами виконання обсягів будівельно-монтажних робіт.

Товарні біржі — це спеціалізований або універсальний ринок, що функціонує офіційно, де здійснюється оптова торгівля сировиною та іншими товарами. Вони мають певний обслуговуючий персонал — брокерські контори та розрахунковий центр. Оптово-посередницькі компанії (брокери) здійснюють послуги з надання комерційної інформації виробникам та споживачам, забезпечують укладання та виконання договорів купівлі-продажу.

Практична заняття

- 1. Взаємозв'язок інвестиційного і будівельного проектування.**
- 2. Послідовність проектування.**
- 3. Порядок визначення вартості будівництва.**
- 4. Складання інвестиційних кошторисів.**
- 5. Матеріальна база реальних інвестицій.**

Питання для самоконтролю знань:

1. Взаємозв'язок інвестиційного та будівельного проектування.

2. Послідовність проектування.
3. Порядок визначення вартості будівництва.
4. Складання інвестиційних кошторисів.
5. Матеріальна база реальних інвестицій. Проблеми матеріально-технічного забезпечення будівництва.
6. Економічна роль товарних бірж.

Література: / 51; 52; 54; 56; 60; 66; 69; 70 /

Тема 14. Моніторинг інвестиційного процесу

Мета, види та напрями моніторингу. Участь інвестора у пусконаладжувальних роботах.

Прийняття інвестором виконаних робіт та готових об'єктів.

Моніторинг реалізації інвестиційних проектів.

Мета теми: формування у студентів уявлення про моніторинг інвестиційних проектів; участь інвестора в процесі реалізації інвестиційного процесу.

Студент повинен знати: види та напрями моніторингу; стадії прийому виконаних робіт і об'єктів; сутність комплексного випробування обладнання.

Студент повинен вміти: давати характеристику контролю за процесом реалізації інвестицій; розкривати сутність фінансового, маркетингового та технічного моніторингу та їх стадії.

Методичні рекомендації та ключові положення до теми

Механізм проведення такого постійного нагляду та контролю за процесом освоєння інвестицій заведено називати *моніторингом інвестиційних проектів*. Загальний моніторинг проекту здійснює інвестор (замовник) або від їх імені дирекція підприємства, що будується. Такий моніторинг за угодою з інвестором можуть здійснювати фірма-девелопер або генеральний підрядник відповідно до договору про консорціум.

Маркетинговий моніторинг проводиться з метою забезпечення своєчасних поставок на будову матеріально-технічних ресурсів, і його здійснюють ті учасники, на яких покладені обов'язки у контрактах по матеріально-технічному забезпеченню будов.

Фінансовий моніторинг проводиться інвестором, замовником, фірмою-девелопером за його дорученням, а також іншими учасниками проекту на першому етапі освоєння інвестицій (проектування та будівництво).

Технічний моніторинг, крім інвестора та його представників, здійснюють звичайно генеральний проектувальник, інші проектувальники - в рамках авторського нагляду. Технічний моніторинг проводиться з метою забезпечення відповідності об'ємно-планувальних та конструктивних рішень, прийнятих у будівельній та технологічній частинах проекту, вимогам ДБН, держстандартів, технічних умов.

Після введення в експлуатацію об'єкта або його черги (пускового комплексу) інвестор продовжує фінансовий моніторинг. На цьому етапі підприємство починає виробляти продукцію, від реалізації якої створюється грошовий потік у вигляді коштів, що повертаються до інвестора, і які він починає використовувати на відшкодування інвестиційних витрат, на погашення заборгованості кредиторам, а також на сплату дивідендів по залученому капіталу.

В Україні діє порядок, встановлений Кабінетом Міністрів відповідно до чинного законодавства, який передбачає декілька стадій прийомки виконаних робіт та готових об'єктів. Можна відокремити, принаймні, три таких стадії.

1. Приймка від замовника підрядником.
2. Приймка від підрядника робочою комісією замовника.
3. Приймка Державною комісією закінченого будівництвом підприємства, його черги, пускового комплексу або іншого житлового громадянського об'єкта.

До складу Державних приймальних комісій звичайно включаються представники інвестора (замовника), генпроектувальника, генпідрядника та субпідрядників, органів Державного санітарного, екологічного, протипожежного та іншого нагляду, технічної інспекції федерації профспілок, банку, що фінансує проект тощо.

Питання для самоконтролю знань:

1. Пусконаладжувальні роботи.
2. Комплексне випробування обладнання.
3. Етапи прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів.
4. Види моніторингу суб'єктів інвестиційної діяльності.

Література: / 51; 52; 54; 56; 60; 66; 69; 70 /

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Питання	Кількість годин	Форми контролю	Література
1	ТЕМА 1: «Методологічні основи інвестування»	4	Співбесіда	7; 40; 43; 51; 54; 55; 61; 64; 68; 69; 70; 79; 82
2	ТЕМА 2: «Суб'єкти інвестиційної діяльності» рівень цін (конкуренція і монополія).	6	Письмове опитування	3; 4; 8; 21; 30; 32; 44; 46; 51; 54; 55; 60; 65; 69; 70; 79; 83
3	ТЕМА 3: «Фінансові інвестиції»	4	РЕФЕРАТ	5; 12; 23; 24; 35; 43; 44; 48; 49; 55; 56; 58; 62; 64; 67; 69; 70; 71; 73; 75; 79; 81; 82
4	ТЕМА 4: «Реальні інвестиції»	5	Контрольна робота	17; 18; 19; 39; 66; 69; 70; 72; 79
5	ТЕМА 5: «Іноземні інвестиції»	6	Письмове опитування	6; 20; 22; 29; 41; 51; 53; 55; 57; 68; 69; 70
6	ТЕМА 6: «Об'єкти та напрями інвестування»	4	Письмове опитування	40; 50; 55; 56; 63; 64; 69; 70; 74; 76
7	ТЕМА 7: «Інвестиційний ринок та інвестиційні ризики»	6	доповідь	39; 40; 43; 50; 51; 55; 56; 69; 70; 75; 80; 82
8	ТЕМА 8: «Передінвестиційні дослідження, їх інформаційне забезпечення та інвестиційна стратегія компанії»	4	Контрольна робота	40; 43; 45; 54; 56; 60; 69; 70; 74
9	ТЕМА 9: «Фінансове забезпечення інвестування»	6	СПІВБЕСІДА	13; 14; 15; 25; 36; 39; 40; 42; 45; 51; 54; 55; 56; 59; 63; 66; 69; 70; 74; 76; 79
10	ТЕМА 10: «Фінансове забезпечення інвестування»	4	Контрольна робота	36; 39; 40; 50; 63; 64; 69; 70; 74; 76; 77; 81
11	ТЕМА 11: «Проблеми інвестування в економічних теоріях. Управління інвестиційним процесом»	4	ДОПОВІДЬ	1, 4, 8, 11, 13, 26, 27, 28, 29, 30, 31; 2
12	ТЕМА 12: «Регулювання взаємодії учасників інвестування»	4	РЕФЕРАТ	1, 4, 8, 11, 13, 26, 27, 28, 29, 30, 31; 2

13	ТЕМА 13: «Проектування та капіталізація інвестицій»	5	СПІВБЕ СІДА	51; 52; 54; 69; 70; 79
14	ТЕМА 14: «Моніторинг інвестиційного процесу»	4	Контрольна робота	51; 52; 54; 56; 60; 66; 69; 70

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Інвестиції та їх сутність. Помилки в трактуванні інвестицій.
2. Структура цінностей, що відносяться до інвестицій.
3. Форми інвестицій
4. Класифікація інвестицій, їх взаємозв'язок.
5. Інвестиційна діяльність та її суб'єкти.
6. Інвестиційний процес та його стадії.
7. Інвестиційний клімат та чинники його формування.
8. Інвестиційний клімат в Україні.
9. Напрями створення сприятливих умов інвестування.
10. Інвестори та учасники інвестування в інвестиційній діяльності.
11. Вплив держави на інвестиційну діяльність.
12. Прямий вплив держави на інвестиційну діяльність.
13. Форми побічного впливу держави на інвестиційну діяльність.
14. Державні інститути в інвестиційній діяльності.
15. Участь фінансово-кредитних інститутів в інвестуванні.
16. Фінансові посередники та їх функції.
17. Банківське фінансове посередництво в інвестиційній діяльності.
18. Небанківське фінансове посередництво.
19. Функціональні учасники інвестиційної діяльності.
20. Типи господарських утворень в інвестиційній діяльності.
21. Ринок цінних паперів та його учасники.
22. Основні учасники ринку цінних паперів.
23. Інфраструктурні учасники ринку цінних паперів.
24. Брокери, дилери, андеррайтери на ринку цінних паперів.
25. Оцінка цінних паперів.
26. Рейтингова оцінка цінних паперів.
27. Інвестиційні цілі цінних паперів.
28. Оцінка акцій.
29. Оцінка облігацій.
30. Похідні цінні папери та їх види.
31. Фондова біржа. Принципи діяльності фондової біржі.
32. Фондова біржа та біржові індекси.
33. Західні фондові ринки.
34. Індекси, що розраховуються на фондовому ринку України.
35. Стратегії інвесторів на ринку цінних паперів.
36. Фондовий ринок України та напрями його розвитку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ДОМАШНЬОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Інвестиції та їх сутність. Структура цінностей, що відносяться до інвестицій.
2. Форми інвестицій. Класифікація інвестицій, їх взаємозв'язок.
3. Інвестиційна діяльність та її суб'єкти.
4. Інвестиційний клімат та чинники його формування. Інвестиційний клімат в Україні.
5. Напрями створення сприятливих умов інвестування.
6. Інвестори та учасники інвестування в інвестиційній діяльності.
7. Вплив держави на інвестиційну діяльність. Прямий вплив держави на інвестиційну діяльність. Форми побічного впливу держави на інвестиційну діяльність.
8. Вплив НБУ на інвестиційну діяльність.
9. Участь Фонду державного майна України в приватизаційних процесах.
10. Участь фінансово-кредитних інститутів в інвестуванні.
11. Фінансові посередники та їх функції.
12. Банківське фінансове посередництво в інвестиційній діяльності.
13. Небанківське фінансове посередництво.
14. Функціональні учасники інвестиційної діяльності.
15. Ринок цінних паперів та його учасники. Основні та інфраструктурні учасники ринку цінних паперів.
16. Брокери, дилери, андеррайтери на ринку цінних паперів.
17. Рейтингова оцінка цінних паперів.
18. Інвестиційні цілі цінних паперів.
19. Оцінка акцій.
20. Оцінка облігацій.
21. Похідні цінні папери та їх види.
22. Фондова біржа. Принципи діяльності фондової біржі.
23. Фондова біржа та біржові індекси. Західні фондові ринки.
24. Індекси, що розраховуються на фондовому ринку України.
25. Стратегії інвесторів на ринку цінних паперів.
26. Фондовий ринок України та напрями його розвитку.
27. Сутність реальних інвестицій та їх структура.
28. Капітальні вкладення та джерела їх фінансування.
29. Інвестиції в основний та оборотний капітал.
30. Інноваційна форма інвестицій. Інноваційна діяльність.
31. Форми здійснення інноваційних інвестицій (придбання патентів і ноу-хау).
32. Державна підтримка інновацій. Оподаткування інноваційної діяльності.
33. Венчурне підприємництво та його сутність. Венчурний бізнес в Україні.
34. Інтелектуальні інвестиції та їх об'єкти. Форми здійснення інтелектуальних інвестицій.

35. Сутність іноземних інвестицій. Форми та види прямих іноземних інвестицій.
36. Критерії привабливості країни для іноземного інвестора.
37. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні.
38. Вільні економічні зони та їх сутність. Правове регулювання створення вільних економічних зон в Україні.
39. Інститути міжнародної інвестиційної діяльності та їх вплив на економіку України.
40. Сутність інвестиційного проекту. Види інвестиційних проектів. Життєвий цикл інвестиційного проекту.
41. Портфельне інвестування. Класифікація інвестиційних портфелів.
42. Стратегії управління портфелем інвестицій.
43. Інвестиційний ринок та його структура. Ціноутворення на інвестиційному ринку.
44. Інвестиційні ризики.
45. Класифікація інвестиційних ризиків.
46. Джерела інвестиційних ресурсів.
47. Способи залучення капіталу.
48. Інвестиційна стратегія компанії.
49. Передінвестиційні дослідження.
50. Проблеми інформаційно-консультативного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні.
51. Принципи і послідовність розробки інвестиційної стратегії.
52. Фінансово-математичні засади інвестиційного проектування.
53. Методи оцінки ефективності інвестицій.
54. Макроекономічні теорії про інвестування.
55. Макроекономічне регулювання інвестиційного процесу. Методи індикативного планування інвестиційного процесу.
56. Бізнес-план та його розділи.
57. Способи реалізації інвестиційних проектів.
58. Технічне проектування, його способи і організація. Проектування та його стадії.
59. Ціноутворення в інвестиційній сфері. Кошторисна документація для будівництва.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Тема 1. Методологічні основи інвестування

1. Інвестиційна привабливість галузей економіки України.
2. Різновиди інвестицій та їх використання в процесі реструктуризації економіки України.
3. Інвестиційна привабливість економіки України.
4. Чинники, які впливають на обсяг інвестицій в економіку України.
5. Можливості активізації інвестиційної діяльності в Україні.
6. Заощадження населення як джерело інвестицій.

7. Законодавче регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

Тема 2. Суб'єкти інвестиційної діяльності

1. Приватизаційні процеси в Україні.
2. Способи проведення приватизації в Україні.
3. Наслідки приватизації в Україні.
4. Національний Банк України в інвестиційній діяльності.
5. Вплив податків на інвестування.
6. Інвестиційні операції комерційних банків.
7. Розвиток андеррайтингу як необхідна складова розвитку інвестиційного ринку України.
8. Інвестиційні фонди і компанії: становлення ТА розвиток в Україні.
9. Діяльність довірчих товариств в Україні.
10. Виникнення і наслідки “фінансових пірамід” у світогосподарських процесах.

Тема 3. Фінансові інвестиції

1. Особливості оподаткування операцій з цінними паперами.
2. Стратегічні питання розвитку фондового ринку в Україні.
3. Можливості виходу акцій українських емітентів на міжнародні фінансові ринки.
4. Визначення ефективності інвестицій у цінні папери.
5. Проблеми захисту прав інвесторів в Україні.
6. Розвиток депозитарних і реєстраторських послуг в Україні.
7. Проблеми функціонування акціонерного механізму залучення інвестицій в Україні.
8. Механізми функціонування американського фондового ринку.
9. Похідні цінні папери та особливості їхнього обігу в Україні.

Тема 4. Реальні інвестиції

1. Інвестиції у виробничі фонди України.
2. Лізинг як механізм фінансової підтримки суб'єктів підприємництва.
3. Амортизаційна політика в Україні.
4. Інвестиції в Інтернет.
5. Інноваційний потенціал промисловості України.
6. Інтелектуальні інвестиції в Україні.
7. Закордонний досвід здійснення інновацій.
8. Місце і роль венчурного капіталу в інноваційному процесі.
9. Розвиток венчурного капіталу в розвинених країнах світу.

Тема 5. Іноземні інвестиції

1. Законодавчі умови іноземного інвестування в Україні.
2. Особливості та проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України.
3. Діяльність спільних підприємств в Україні.

4. Проблеми і перспективи виходу України на ринки міжнародних облігацій.
5. Проблеми обслуговування державного боргу в Україні.
6. Франчайзинг як форма здійснення прямих іноземних інвестицій.
7. Закордонний досвід залучення іноземних інвестицій.
8. Діяльність Групи Світового банку в Україні.
9. Вплив Європейських інвестиційних інститутів на інвестиційну діяльність в Україні.
10. Використання потенціалу вільних економічних зон в Україні.

Тема 6. Об'єкти і напрями інвестування

1. Реалізація інвестиційних процесів в Україні.
2. Формування та управління інвестиційним портфелем.
3. Складові інвестиційного портфеля та можливості формування портфеля за рахунок цих складових в сучасних умовах.
4. Криві байдужості інвестора у виборі портфеля інвестиційних проектів.
5. Портфелі інвестиційних проектів з мінімальним ризиком.
6. Перспективи портфельного інвестування в Україні.

Тема 7. Інвестиційний ринок та інвестиційні ризики

1. Характеристика кон'юнктури інвестиційного ринку України.
2. Стратегії інвесторів на інвестиційному ринку.
3. Інвестиційна привабливість галузей економіки України.
4. Інвестиційна привабливість окремих компаній і фірм.
5. Соціально-політичні і адміністративно-законодавчі ризики в Україні.
6. Виробничі ризики, їх характеристика і класифікація.
7. Маркетингові (реалізаційні) ризики: сутність і класифікація.
8. Ризики, пов'язані з вкладанням капіталу (інвестиційні ризики).
9. Управління ризиками.
10. Взаємозв'язок ризику і доходності.

Тема 8. Передінвестиційні дослідження, їх інформаційне забезпечення та інвестиційна стратегія компаній

1. Роль стратегії в обґрунтуванні інвестиційних рішень.
2. Інвестиційний менеджмент в Україні: теорія і практика.
3. Стратегія розвитку підприємництва на основі диверсифікації.
4. Розвиток консалтингу в Україні.
5. Роль передінвестиційних досліджень в реалізації інвестиційних проектів.

Тема 9. Фінансове забезпечення інвестування.

1. Оцінка вартості майна фірми.
2. Проблеми обмеженості інвестиційних ресурсів в Україні.
3. Планування структури капіталу.
4. Джерела формування інвестиційних ресурсів.
5. Банківське фінансування інвестиційних проектів.
6. Проектне фінансування.

7. Залучені джерела формування інвестиційних ресурсів.
8. Прибуток як головне джерело інвестиційних ресурсів на підприємстві.
9. Вплив держави на інвестування економіки України.
10. Використання емісії облігацій українськими підприємствами для позики коштів.

Тема 11. Проблеми інвестування в економічних територіях. Управління інвестиційним процесом

1. Місце інвестицій в класичній політекономії.
2. Кейнсіанська інвестиційна теорія.
3. Міжнародний рух інвестицій і валютні відносини.
4. Монетаристські підходи до аналізу інвестиційної діяльності.
5. Макроекономічні умови здійснення інвестиційної діяльності.
6. Тіньова економіка в Україні.
7. Бізнес-планування в Україні.

Тема 12. Регулювання взаємодії учасників інвестування

1. Перспективи житлового будівництва в Україні.
2. Функціонування фінансово-промислових груп в Україні.
3. Реалізація тендерів в Україні.
4. Угоди про уникнення подвійного оподаткування з іншими країнами.
5. Механізм створення і функціонування офшорних компаній.

ТЕСТИ

1. Визначити головну різницю між термінами “капітальні вкладення” та “інвестиції”:

- а) різниці між ними немає;
- б) капітальні вкладення є довгостроковими, а інвестиції – ні;
- в) капітальні вкладення – тільки на відтворення основних фондів і приріст матеріально-виробничих запасів, інвестиції – в будь-який об’єкт;
- г) вірної відповіді немає.

2. Під поняттям «інвестиції» розуміють:

- а) будь-які операції з грошовими коштами;
- б) реалізацію цінних паперів на вторинному ринку цінних паперів;
- в) надання підприємству грошової (чи в іншій формі) позики;
- г) всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької діяльності.

3. Вкладання капіталу і отримання прибутку можуть проходити в такій послідовності:

- а) послідовно;
- б) інтервально;

- в) паралельно;
- г) вірної відповіді немає.

4. Ступені ризику:

- а) допустимий;
- б) критичний;
- в) катастрофічний;
- г) вірної відповіді немає.

5. Як інвестування, що здійснюється підприємством, може розглядатися ситуація, коли:

- а) підприємство списало непридатне для подальшого використання обладнання;
- б) підприємство реалізувало старе, але ще цілком придатне для подальшої експлуатації обладнання;
- в) підприємство придбало нове обладнання;
- г) жодна з наведених тут ситуацій невірна.

6. Як інвестиція, що здійснюється підприємством, може розглядатися ситуація, коли:

- а) підприємство одержало позику;
- б) підприємство отримало внесок до свого статутного фонду від нового учасника;
- в) підприємство виступило як засновник іншого підприємства, зробивши свій внесок до його статутного фонду;
- г) всі наведені ситуації можуть вважатись інвестуванням.

7. Як інвестиція може розглядатися ситуація:

- а) підприємство придбало меблі для кабінету директора;
- б) підприємство за підсумками роботи за рік спрямувало частину чистого прибутку до свого фонду розвитку;
- в) підприємство придбало ліки і медичне обладнання для того, щоб передати їх благодійній організації;
- г) жодна з наведених тут ситуацій невірна.

8. Критерієм здійснення класифікації інвестицій на реальні і фінансові є:

- а) час здійснення інвестицій;
- б) напрями вкладання коштів;
- в) місце оформлення угоди про придбання;
- г) кінцевий ефект, який досягається в результаті здійснення інвестицій.

9. До прямих відносяться інвестиції:

- а) результатом яких є збільшення обсягу речового капіталу підприємства;
- б) які здійснені без участі фінансових посередників;
- в) результатом яких є збільшення фінансових активів інвестора;
- г) результатом яких є обов'язково одержання прибутку.

10. До фінансових відносяться інвестиції:

- а) які здійснюються за участю фінансових посередників;
- б) сутність яких полягає в безпосередньому вкладенні коштів у виробничі активи;
- в) сутність яких полягає в довгостроковому вкладенні коштів у різноманітні фінансові активи;
- г) які передбачають створення нових виробничих потужностей.

11. Яку з наведених характеристик неможливо застосувати до фінансових інвестицій:

- а) здійснюються з метою одержання прибутку за умови нормального ризику;
- б) одержання доходу прямо пов'язане із здійсненням господарської діяльності в результаті матеріалізації інвестицій;
- в) ефективність визначається кон'юнктурою фінансового ринку;
- г) всі наведені тут характеристики можна застосувати до фінансових інвестицій.

12. Шляхом випуску акцій формуються:

- а) довготермінові позикові кошти;
- б) спеціальні фонди;
- в) статутний фонд;
- г) вірної відповіді немає.

13. Портфель цінних паперів включає:

- а) цінні папери одного типу;
- б) цінні папери різних типів;
- в) вірної відповіді немає.

14. Ризик та дохід співвідносяться так:

- а) чим більший ризик, тим більший дохід;
- б) чим більший ризик, тим менший дохід;
- в) в залежності від рівня інфляції;
- г) вірної відповіді немає.

15. Строкові депозитні вклади у фінансові установи відносяться до:

- а) прямих інвестицій;
- б) фінансових інвестицій;
- в) портфельних інвестицій;
- г) взагалі не розглядаються як інвестиції.

16. Під інвестицією слід розуміти:

- а) виключно вкладення грошових коштів в об'єкти інвестування;
- б) придбання машини з метою здачі в експлуатацію на умовах лізингу;
- в) довгострокове вкладання коштів;
- г) капітальні вкладення.

17. Об'єктами інвестиційної діяльності є:

- а) похідні цінні папери;
- б) сукупність запатентованих технічних, технологічних, комерційних та інших знань;
- в) інтелектуальні цінності;
- г) майнові права, що не впливають з авторського права, досвіду.

18. В регіональному аспекті розглядаються інвестиції:

- а) внутрішні;
- б) іноземні;
- в).....

19. Можливість втрати не тільки прибутку, але і розрахованого валового доходу після реалізації проекту є критерієм:

- а) катастрофічного ризику;
- б) припустимого ризику;
- в) критичного ризику;
- г) вірної відповіді немає.

20. Прийнятною ставкою для інвестування є кредитна ставка:

- а) 22%;
- б) 40%;
- в) 30%;
- г) вірної відповіді немає.

21. Під інвестиційним процесом розуміють:

- а) сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб щодо реалізації інвестицій;
- б) комплекс заходів від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного процесу;
- в) сукупність інвестиційних циклів, що повторюються;
- г) вірної відповіді немає.

22. Ринок об'єктів реального інвестування включає:

- а) ринок нерухомості і ділянок під забудову;
- б) підрядний ринок;
- в) ринок робочої сили;
- г) вірної відповіді немає.

23. Ринок капіталів включає в себе:

- а) ринок грошей;
- б) кредитний ринок;
- в) іпотечний ринок;
- г) вірної відповіді немає.

24. Із збільшенням доходів населення інвестиції в економіку:

- а) зростають;

- б) зменшуються;
- в) не змінюються;
- г) вірної відповіді немає.

25. На тендерах інтереси продавця і покупця захищають:

- а) брокери;
- б) посередницька фірма;
- в) консультаційні фірми;
- г) вірної відповіді немає.

26. Тендерна документація включає в себе:

- а) форми та умови контракту;
- б) креслення майбутнього проекту;
- в) кошторисну вартість, оформлення документу;
- г) всі наведені тут документи;

27. Тендер – торги, в яких беруть участь:

- а) один продавець і декілька покупців;
- б) один покупець і декілька продавців;
- в) велика кількість продавців і покупців;
- г) вірної відповіді немає.

28. Суб'єктами інвестиційної діяльності є:

- а) інвестори;
- б) учасники;
- в) посередники;
- г) вірної відповіді немає.

29. Адміністративна форма прямого втручання держави в економіку означає:

- а) пряме дотаційне фінансування, що здійснюється згідно спеціальних законів;
- б) пряме дотаційне фінансування, що здійснюється згідно законів економіки;
- в) конкретне фінансування шляхом державних цільових програм підтримки інвестицій;
- г) вірної відповіді немає.

30. Цільова форма прямого втручання держави в економіку означає:

- а) пряме дотаційне фінансування, що здійснюється згідно спеціальних законів;
- б) державне кредитування, державні позики;
- в) податкову політику;
- г) вірної відповіді немає.

31. Джерело інвестицій - це:

- а) заощадження;
- б) споживання;
- в) капітальні вкладення;

г) вірної відповіді немає.

32. Мультиплікатор Дж.М. Кейнса показує залежність між:

- а) заощадженням і доходом;
- б) споживанням і доходом;
- в) інвестиціями і споживанням;
- г) вірної відповіді немає.

33. Методами кредитної експансії є:

- а) збільшення облікової ставки і ставки резервів;
- б) зменшення ломбардної, облікової ставки і ставки резервів;
- в) вкладання коштів в найбільш прибуткові проекти;
- г) вірної відповіді немає.

34. Критерієм поділу політики НБУ на кредитну експансію і рестрикцію є:

- а) відносини НБУ з міжнародними фінансовими організаціями;
- б) вартість кредитних ресурсів;
- в) емісійні операції НБУ;
- г) вірної відповіді немає.

35. Банківська система України складається з:

- а) НБУ і спеціалізованих банків;
- б) НБУ і комерційних банків;
- в) НБУ і парабанківських інститутів;
- г) вірної відповіді немає.

36. До спеціалізованих банків відносять:

- а) біржові;
- б) інвестиційні;
- в) інноваційні;
- г) всі ці банки відносять до спеціалізованих.

37. Фінансові посередники на ринку цінних паперів є:

- а) індивідуальними учасниками фінансового ринку;
- б) інституціональними учасниками фінансового ринку;
- в) споживачами капіталу;
- г) вірної відповіді немає.

38. Реципієнт коштів - це особа, що:

- а) отримує кошти від інвестора;
- б) інвестує кошти в певні проекти;
- в) є посередником між постачальником і споживачем капіталу;
- г) вірної відповіді немає.

39. Функціями фінансових посередників є:

- а) допомога приватному інвестору реалізувати свої інвестиції;

- б) погодження попиту і пропозиції на фінансові ресурси;
- в) розміщення вперше випущених цінних паперів;
- г) все це функції фінансових посередників.

40. Банки проводять операції і послуги:

- а) депозитні;
- б) депозитарні;
- в) посередницькі;
- г) всі з наведених тут операції і послуги.

41. Інвестиційний банк - це інститут, що:

- а) виконує функції андеррайтера;
- б) залучає кошти приватних інвесторів;
- в) займається кредитуванням фізичних осіб під заставу цінних паперів;
- г) вірної відповіді немає.

42. Інвестиційні фонди можуть бути:

- а) закриті;
- б) відкриті;
- в) всі з наведених тут.

43. Фонд, який випускає інвестиційні сертифікати із зобов'язанням перед учасниками щодо їх викупу є:

- а) закритим;
- б) взаємним;
- в) відкритим;
- г) вірної відповіді немає.

44. Переваги банків над інвестиційними фондами (компаніями):

- а) диверсифікація діяльності;
- б) більші можливості в гарантіях щодо розміщення цінних паперів;
- в) кредитне фінансування емітентів та інвесторів;
- г) всі з наведених відповіді вірні.

45. Страхові компанії і пенсійні фонди є:

- а) агресивними інвесторами;
- б) поміркованими інвесторами;
- в) консерваторами;
- г) вірної відповіді немає.

46. Кредитна спілка – це:

- а) асоціація комерційних банків;
- б) спілка, що видає кредити під мінімальні відсотки своїм членам;
- в) спілка, що заробляє на тому, що видає кредити особам, що не є членами спілки;
- г) вірної відповіді немає.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ

1. Інвестиції та їх сутність. Помилки у трактуванні інвестицій
2. Структура цінностей, що відносяться до інвестицій.
3. Форми інвестицій. Класифікація інвестицій, їх взаємозв'язок.
4. Інвестиційна діяльність та її суб'єкти.
5. Інвестиційний процес та його стадії.
6. Інвестиційний клімат та чинники його формування. Інвестиційний клімат в Україні.
7. Інвестори та учасники інвестування в інвестиційній діяльності.
8. Прямий вплив держави на інвестиційну діяльність.
9. Форми побічного впливу держави на інвестиційну діяльність.
10. Державні інститути в інвестиційній діяльності.
11. Участь фінансово-кредитних інститутів в інвестуванні.
12. Фінансові посередники та їх функції.
13. Банківське фінансове посередництво в інвестиційній діяльності.
14. Небанківське фінансове посередництво.
15. Функціональні учасники інвестиційної діяльності.
16. Типи господарських утворень та їх інвестиційна діяльність.
17. Ринок цінних паперів та його учасники.
18. Основні учасники ринку цінних паперів.
19. Інфраструктурні учасники ринку цінних паперів.
20. Брокери, дилери, андеррайтери на ринку цінних паперів.
21. Рейтингова оцінка цінних паперів.
22. Інвестиційні цілі цінних паперів.
23. Оцінка акцій.
24. Оцінка облігацій.
25. Похідні цінні папери та їх види.
26. Фондова біржа. Принципи діяльності фондової біржі.
27. Фондова біржа та біржові індекси. Західні фондові ринки.
28. Стратегії інвесторів на ринку цінних паперів.
29. Фондовий ринок України та напрями його розвитку.
30. Сутність реальних інвестицій та їх структура.
31. Капітальні вкладення та джерела їх фінансування.
32. Інвестиції в основний та оборотний капітал.
33. Інноваційна форма інвестицій.
34. Інноваційна діяльність.
35. Форми здійснення інноваційних інвестицій (придбання патентів і нау-
хау).
36. Напрями процесу управління інноваційними інвестиціями.
37. Інноваційні стратегії підприємств.
38. Державна підтримка інновацій. Оподаткування інноваційної діяльності.
39. Венчурне підприємництво та його сутність.
40. Венчурний бізнес в Україні.

41. Інтелектуальні інвестиції та їх об'єкти.
42. Форми здійснення інтелектуальних інвестицій.
43. Сутність іноземних інвестицій.
44. Форми та види прямих іноземних інвестицій.
45. Критерії привабливості країни для іноземного інвестора.
46. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні.
47. Сучасний стан та проблеми іноземних інвестицій в Україні.
48. Вільні економічні зони та їх сутність. Правове регулювання створення вільних економічних зон в Україні.
49. Вільні економічні зони в Україні.
50. Інститути міжнародної інвестиційної діяльності та їх вплив на економіку України.
51. Міжнародний валютний фонд (МВФ) та його вплив на економіку України.
52. Системні та інвестиційні проекти Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) в Україні.
53. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та його вплив на розвиток малого бізнесу в Україні.
54. Сутність інвестиційного проекту. Види інвестиційних проектів.
55. Життєвий цикл інвестиційного проекту.
56. Портфельне інвестування. Теорія інвестиційного портфеля Г. Марковица.
57. Класифікація інвестиційних портфельів. Стратегії управління портфелем інвестицій.
58. Інвестиційний ринок та його структура. Ціноутворення на інвестиційному ринку.
59. Послідовність етапів вивчення інвестиційного ринку з метою розробки інвестиційної стратегії.
60. Інвестиційний комплекс та його склад.
61. Інвестиційні ризики. Класифікація інвестиційних ризиків.
62. Заходи для запобігання ризикам або зменшення їх дії.
63. Джерела інвестиційних ресурсів.
64. Власні джерела інвестиційних ресурсів.
65. Залучені джерела інвестиційних ресурсів.
66. Позичкові джерела інвестиційних ресурсів
67. Способи залучення капіталу.
68. Позитивні і негативні сторони використання різних джерел інвестиційних ресурсів.
69. Фінансовий, операційний та загальний леверідж.
70. Інвестиційна стратегія компанії.
71. Передінвестиційні дослідження.
72. Технічний інжиніринг та консалтингові послуги в інвестиційній діяльності.
73. Проблеми інформаційно-консультативного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні.

74. Взаємозв'язок стратегічного, тактичного та оперативного управління інвестиційною діяльністю.
75. Принципи та послідовність розробки інвестиційної стратегії.
76. Матриця Бостонської консалтингової групи та її сутність.
77. Прогнозування грошових потоків, часова теорія грошей.
78. Фінансово-математичні засади інвестиційного проектування.
79. Методи оцінки ефективності інвестицій.
80. Макроекономічні теорії про інвестування.
81. Основні положення теорії рефлексивності Дж. Сороса.
82. Макроекономічне регулювання інвестиційного процесу.
83. Методи індикативного планування інвестиційного процесу.
84. Бізнес-план і його розділи.
85. Способи реалізації інвестиційних проектів.
86. Договори (контракти) в інвестиційному процесі.
87. Міжнародні угоди щодо захисту інвестицій.
88. Сутність тендера та його організація.
89. Технічне проектування, його способи і організація.
90. Проектування та його стадії.
91. Ціноутворення в інвестиційній сфері.
92. Кошторисна документація для будівництва.
93. Матеріально-технічне забезпечення інвестиційного проекту.
94. Виконання будівельно-монтажних робіт.
95. Підрядний та господарський способи ведення будівельно-монтажних робіт.
96. Участь інвестора у пусконаладжувальних роботах.
97. Етапи прийняття інвестором виконаних робіт та готових об'єктів.
98. Моніторинг реалізації інвестиційних проектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про власність” від 7.02.1991 р. №697-ХІІ
2. Закон України “Про підприємства в Україні” від 27.03.1991 р. №887-ХІІ
3. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” від 18.06.1991 р. №1201-ХІІ
4. Закон України “Про захист іноземних інвестицій в Україні” від 10.09.1991 р. №1540а-ХІІ
5. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ
6. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.1991 р. №1576- ХІІ
7. Закон України “Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності” від 18.02.1992 р. №2132- ХІІ
8. Закон України “Про приватизацію державного майна” від 4.03.1992 р. №2163-ХІІ
9. Закон України “Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)” від 6.03.1992 р. №2171- ХІІ
10. Закон України “Про приватизаційні папери” від 6.03.1992 р. №2173- ХІІ

11. Закон України “Про орендну державного та комунального майна” від 10.04.1992 р. №2269- XII
12. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14.05.1992 р. №2343- XII
13. Закон України “Про заставу” від 2.10.1992 р. №2654- XII
14. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15.12.1993 р. №3687- XII
15. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.1993 р. №3689- XII
16. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15.12.1993 р. №3688- XII
17. Закон України “Про Державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні” від 17.12.1993 р. №3744- XII
18. Закон України “Про промислово-фінансові групи в Україні” від 21.11.1995 р. №437/95-ВР
19. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.1996 р. №93/96-ВР
20. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30.10.1996 р. №448/96-ВР
21. Закон України “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” від 10.12.1997 р. №710/97-ВР
22. Закон України “Про лізинг” від 16.12.1997 р. №723/97-ВР
23. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 6.01.2000 р. №1775-III
24. Закон України “Про державну програму приватизації” від 18.05.2000 р. №1723-III
25. Закон України “Про банки та банківську діяльність” від 07.12.2000 р. №2121-III
26. Закон України “Про державну підтримку малого підприємництва” від 19.10.2000 р. №2063-III
27. Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” від 15.03.2001 р. №2299-III
28. Декрет Кабінету Міністрів України “Про режим іноземного інвестування” №55-93 від 20.05.1993 р.
29. Указ Президента України “Тимчасове положення про кредитні спілки” від 15.03.1993 р.
30. Указ Президента України “Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії” №55/94 від 19.02.1994 р.
31. Указ Президента України “Про холдінгові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації” №224/94 від 11.05.1994 р.
32. Положення Національного Банку України “Про кредитування” №246 від 22.01.1995 р.
33. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Методики оцінки вартості майна під час приватизації” №1554 від 12.10.2000 р.
34. Агафонова Л.Г., Рога О.В. Підготовка бізнес-плану: Практикум. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1999. – 158 с.

- 35.Алехин Б.И. Рынок ценных бумаг. Введение в фондовые операции. – Самара: Сам Вен, 1992
- 36.Бочаров В.В. Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 160 с.
- 37.Банковское дело / Под ред. О.И.Лаврухина. – М.: Страхование товарищество «Росто», 1992
- 38.Банковское дело: Справ. пособие / М.Ю.Бабичев, Ю.А.Бабичева и др.; Под ред. Ю.А.Бабичевой. – М.: Экономика, 1994. – 397 с.
- 39.Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансами. – Киев, МП «ИТЕМ лтд», СП «Адеф-Украина», 1996. – 534 с.
- 40.Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП «ИТЕМ ЛТД», «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995.
- 41.Богуславский М.М. Правовое положение иностранных инвестиций. – М.: Совинтерюр, 1993
- 42.Гарнер Д., Оуэн Р., Конвей Р.Пособие Эрнст Энд Янг. Привлечение капитала / Пер. с англ. – М.: «Джон Уайли Энд Санз», 1995. – 464 с.
- 43.Гитман Л.Дж, Джонк М.Д. Основы инвестирования. Пер с англ. – М.: Дело, 1999
- 44.Гольцберг М.А. Акционерные товарищества. Фондовая биржа. Операции с ценными бумагами. – Киев. – 1992
- 45.Горбунов А.Р. Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб предприятий, региональных администраций и банков. – М.: Издательская фирма «Анкил». 2000. – 224 с.
- 46.Господарське законодавство України: Збірник нормативних актів. – К.: МАУП, 1998. – 284 с.
- 47.Гринев В.Ф. Инновационный менеджмент: Учеб пособие. – К.: МАУП, 2000. – 148 с.
- 48.Данилов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. Інвестування: Навчальний посібник. – К.: «Видавничий дім «Комп'ютерпрес», 2001. – 364 с.
- 49.Едророва В.Н., Мизиковский Е.А. Учет и анализ финансовых активов: акции, облигации, векселя. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 272 с.
- 50.Жуков Е.Ф. Ценные бумаги и фондовые рынки: Учеб. пособие для вузов. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. – 224 с.
- 51.Завлин П.Н., Васильев А.В. Кноль А.И Оценка экономической эффективности инвестиционных проектов (современные подходы). – Санкт-Петербург: Наука, 1995. – 167 с.
- 52.Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 3-тє вид., випр.та доп. - К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 587 с.
- 53.Загородній А.Г., Стадницький Ю.І. Менеджмент реальних інвестицій: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 209 с.
- 54.Зубченко Л.А., Мухетдинова Н.М. Как инвестировать за рубежом?: Пособие для российских предпринимателей. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Бином, 1993. – 192 с.
- 55.Игошин Н.В. Инвестиции. Организация управления и финансирования: Учебник для вузов, М.: Финансы, ЮНИТИ, 1999
- 56.Инвестиции в Украине / Под ред. С.И.Вакарина. – Киев: Конкорд, 1996. – 96 с.

57. Камаринський Я., Яремчук І. Фінансово-інвестиційний аналіз. Навч. посібник. – Київ: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана. Агенство “Книга пам'яті України”. – 1996. – 298 с.
58. Киреев А.П. Международная экономика. В 2-х г.: Учебное пособие для вузов. – М.: Международные отношения, 1999
59. Кныш М.И., Перекатов Б.А., Тютиков Ю.П. Стратегическое планирование инвестиционной деятельности: Учеб. Пособие/ Кныш М.И., Перекатов Б.А., Тютиков Ю.П. – СПб.: Изд. дом «Бизнес-Пресса», 1998. – 315 с.
60. Колесник В.В. Введение в рынок ценных бумаг. – Киев: Изд-во «А.Л.Д.» – 1995. – 176 с.
61. Кредиты. Инвестиции. – М.: «Приор», 1994. – 144 с.
62. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле. – М.: АО «Дис», «МВ-Центр», 1994. – 256 с.
63. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс. – Москва: Изд-во «Республика». – 1995. – 785 с.
64. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2004. – 376с.
65. Мельник В.А. Ринок цінних паперів. Довідник керівника підприємства. Спеціальний випуск. – К.: “А.Л.Д.”, ВІРА-Р, 1998. – 560 с.
66. Мелкумов Я.С. Экономическая оценка эффективности инвестиций и финансирование инвестиционных проектов. – М.: ИКЦ «ДИС», 1997. – 160 с.
67. Мертенс А.В. Инвестиции. Курс лекций по современной финансовой теории. К.: Киевское инвестиционное агенство, 1997
68. Миловидов В.Д. Паевые инвестиционные фонды. – М.: Анкил, ИНФРА-М, 1996. – 416 с.
69. Міщенко В.І., Луб'яницький О.Г. Слав'янська Н.Г. Основи лізингу: Навчальний посібник / Серія “Бібліотека банкіра”. – К.: Товариство “Знання”, КОО, 1997. – 138 с.
70. Одеремі Д.А., Бакаре Х.А. От А до Я об акциях и фондовых биржах. Как использовать приватизацию и заставить Ваши сбережения работать на Вас. – Харьков: Форт ЛТД, 1992. – 152 с.
71. Омельченко А.В. Інвестиційне право: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 1999. – 176 с.
72. Пересада А.А. Основы инвестиционной деятельности. - К. «Издательство Либра» ООО, 1996., 344 с.
73. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. – К.: Лібра, 1998
74. Петруня Ю.Є. Непрофесійні суб'єкти ринку акцій України. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1999. – 262 с.
75. Поручник А.М., Антонюк Л.Л. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні: Монографія. – К.: КНЕУ, 2000. – 172 с.
76. Практическое руководство по трасту: Пер. 2-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 1995. – 196 с.
77. Проектний аналіз. – Київ: тов “Видавництво Лібра”, 1999. – 368 с.

78. Райс Т., Койли Б. Финансовые инвестиции и риск. Пер. с англ. – К.: Торгово-издательское бюро ВНУ, 1995. – 592 с.
79. Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов. – Учебное пособие. – Киев: Абсолют-В, Эльга, 1999. – 304 с.
80. Старик Д.Э. Как рассчитать эффективности инвестиций. – М.: АО «Финстатинформ», 1996. – 92 с.
81. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорій інвестицій: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 160 с.
82. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: МАУП, 1999. – 184 с.
83. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Інвестознавство: Підручник. – К.: МАУП, 2000. – 402 с.
84. Череп А.П. Інвестознавство: Підручник. – К.: Кондор, 2006. – 398 с.
85. Черкасов В.В. Деловой риск в предпринимательской деятельности. – К.: ООО «Издательство ЛИБРА», 1996. – 160 с.
86. Черкасов В.Е. Практическое руководство по финансово-экономическим расчетам. – М.: Метаинформ, АО «Консалт-банкир», 1995. – 128 с.
87. Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции. Пер. с англ. – М.: Инфра-М, 1999. – XII, 1028 с.
88. Штольте П. Инвестиционные фонды: Пер. с нем. – М.: АОЗТ «Интерэксперт»; Финстатинформ, 1996. – 165 с.